

לקראת שבועת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 297

פנינים לפרשת לך לך

"הוא בקושי הצליח לדבר מרוב תדהמה... הייתי לידו בדיוק באותו הזמן ואני לא אשכח את ההבעה שלו כשהוא ענה לרבי. בלבי כבר התחלתי לנסות ולנחש מה כבר יכול הרבי לומר לו בטלפון שנפל עליו כזה הלם כבד"

הגבאי המסור של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זצ"ל, הרה"ח ר' שלמה זלמנוביץ, על הנדודים התמידיים של הרבי זצ"ל, ועל ההנהגה המיוחדת שנהג בעצמו שלא להשאר שלושים ימים ברציפות בעיר אחת

מאת יעקב לוסיטיגמן

"לך לך מארצך" (בראשית י"ב, א')

Roni Schutzer/Flash90

לשבור את הרצף..."

התדפק הרבי מלעלוב על דלת ביתו. פתחו בני הבית ונדחמו לראות את האדמו"ר, וכמובן אפשרו לו להיכנס לחדר בו שכב איש הציבור. הרבי התיישב בכסא שניצב על יד מיטתו, מזוג מעט מיץ לכוס והגיש לשפתיו. "אני רוצה לראות שאתה שותה!" פקד עליו הרבי בקול תקיף. איש הציבור פקח את עיניו והבין ש'כלתה אליו הרעה...! הוא ניסה להסביר את עצמו, הליכים משפטיים קשים עומדים לנגדו, הוא כבר צם כל ימות השבוע, נשאר לו רק עוד יום אחד והוא תיכף מסיים את הצום, נתנו לו גם עירוי של נוזלים כך שלא נשקפת לו סכנה, רופא בדק

היה זה לפני כחצי יובל שנים. שמועה גונבה לאוזניו של אוהב ישראל כ"ק מרן אדמו"ר רבי שמעון נתן נטע מלעלוב זצוק"ל אודות איש ציבור ידוע שהתמודד אז עם רדיפה קשה של גורמים ממשלתיים, ומשראה שהללו גמרו ואומר להצר לו ולהרע לו, החליט בימי השובבי"ם של אותה השנה, לצום פעם אחת במשך שישה ימים רצופים, תענית 'משבת לשבת'.

הסתגר אותו איש ציבור בביתו מתחילת השבוע, הרבה באמירת תהילים ובתחינה לפני בורא העולם, וכך המשיך בתעניתו עוד ועוד. כוחותיו הלכו ואזלו, הוא שכב על מיטתו, ובני משפחתו הלכו לצד חדרו בפסיעות חרישיות, בודקים מפעם לפעם שמצבו עדיין נסבל, ושהוא לא מגיע לכדי סכנה חלילה וחלילה.

הרבי מלעלוב שהה אז בביתו הקטן שבצפת, שם התגורר רוב ימות השנה. כששמע על מעשיו של אותו איש ציבור נחרד הרבי, מיהר לארוז כמה דברי מאפה ובקבוק שתיה, ויצא לנסיעה ארוכה וממושכת מצפת לירושלים.

היה זה ביום חמישי בשבוע. אותו איש ציבור היה על סף אפיסת כוחות, מקורביו הפצירו בו שיסכים לטעום דבר מה, אבל הוא מיאן לשעות לדבריהם: "עוד מעט תיכנס השבת", השיב להם בקול חלוש, "אני כבר כמעט מסיים את התענית שלי, משבת לשבת, עכשיו כבר מאוחר מדי

אותו, והחולשה ממילא תעבור אחרי ימים אחדים...

אבל האדמו"ר נשאר בשלו: "אתה חייב לשתות. אני מצווה עליך לשתות". שתה האיש מעט, והרבי מזג לו עוד קצת, כך ישב לידו וסעד אותו עד שהחלו כוחותיו לשוב אליו, הוא אפילו טעם מעט מהמאפה שהביא עמו הרבי, וכשעזב הרבי הוא ביקש מבני הבית לדווח לו באופן שוטף על כך שהאיש ממשיך לשתות ולאכול ואינו חוזר חלילה לתעניתו.

מאוחר יותר הסביר לו הרבי: "אתה איש ציבור, אתה עוסק בצרכי ציבור, אין לך את הזכות לצום! אם אתה חלש ותשוש, אתה לא יכול לעזור ליהודים, אתה לא ממלא את הייעוד שלך בימים האלו שאתה שוכב במיטה באפס כוחות. תענית כזאת לא רק שאינה מועילה, היא רק מזיקה לך, כי היא מרחיקה אותך ממילוי הייעוד שלך עלי אדמות!".

יממה של חסד

"עבור הרבי מלעלוב זצ"ל", מספר לנו המשב"ק המסור בלב ונפש הרה"ח ר' שלמה זלמנוביץ, "לנסוע מצפת לירושלים כדי לעזור ליהודי, לא היה בכלל מקום לשאלה אם המאמץ שווה את ההשקעה או לא. הוא יכול היה לנסוע מצפת לבני ברק רק כדי להיפגש עם ראש ישיבה מסוים שעמד לסלק בחור מהישיבה שלו וכדו'. אם הרבי חשב שעל ידי הנסיעה הזאת יש סיכוי שהוא יצליח לעזור לאותו בחור, הוא לא חשב פעמיים.

"הוא הגיע עד בני ברק בנסיעה שנמשכה שלוש שעות ואפילו יותר, ישב עם אותו ראש ישיבה או איש ציבור או עסקן וכדו', ולאחר סיום את אותה פגישה, התיישב באוטו וחזר בחזרה לצפת בלי להיכנס אפילו לביתו שבבני ברק.

"מבחינתו כל מאמץ היה שווה כדי לעזור ליהודי. פעם בא אליו בחור מבוגר שלמרות כל המאמצים לא הצליחו למצוא לו שידוך. הוא בא לפני הרבי ותינה את צערו הרב שכל החברים שלו כבר נשואים ויש להם ילדים ב"ה, ורק הוא נשאר בודד, הבחור האחרון בשיעור, אין לו חברה והוא לא רואה את הישועה בקצה האופק, ובתקופה האחרונה כבר לא מציעים אפילו הצעות שידוך כמעט.

"הרבי אמר לבחור שהיה צאצא לאחד מצדיקי הדורות הקודמים, "הרי ציונו של הסבא שלך הוא כאן, בבית החיים העתיק של צפת. למה שלא נרד לשם עכשיו ונתפלל ביחד?!", בלא אומר ודברים נוספים הזמין הרבי מונית ונסע עם הבחור לבית החיים, שם עמדו ליד הציון של אותו צדיק והעיתירו בתפילה זמן ממושך, ואכן בתוך פחות מחודש הבחור

הזה התארס בשעה טובה.

"פעם אחרת אירע שהרבי הודיע שהוא רוצה לנסוע לליז'ענסק ליום ההילולא של הרבי רבי אלימלך זיע"א. כמובן שסידרנו כרטיסים ונסענו עמו לליז'ענסק. בהגיעו לשם נעמד ואמר את ספר התהילים כולו מהחל ועד כלה.

"בעוד הרבי אומר את התהילים, ניגש אליו יהודי והזכיר שם של אדם אחר הזקוק לישועה, אדם שהרבי הכיר אותו. הפנה הרבי את מבטו אל אותו אחד וסימן לו בידו שאכן כדי להתפלל על אותו אדם הוא הגיע לליז'ענסק... כלומר בגלל יהודי הזקוק לישועה, הוא נסע עד פולין הרחוקה והתפלל על ציון ה'נועם אלימלך' ביום ההילולא. הוא הקדיש לאותה תפילה למעלה מ-24 שעות של טלטולי דרך!!!".

הנרשם השלישי...

"בכלל... כל עניין הנסיעות של הרבי לציוני הצדיקים בפולין ובאוקראינה זה נושא רחב מאוד. אפשר לכתוב על זה ספר שלם. הרי הרבי היה זה שחידש את שלושת הנסיעות הגדולות שהיו נהוגות בעבר ושנגדעו בשואה הנוראה, ולאחר מכן בגלל ירידת מסך הברזל הקומוניסטי שהפריד את מזרח אירופה משאר מדינות העולם.

"הוא היה זה שנתן גב וכוח לחידוש הנסיעה למעזבוז' בחג השבועות לעשות את החג על ציונו של הבעל שם טוב הקדוש לאחר נפילת מסך הברזל, הוא היה זה שחידש את הנסיעה לליז'ענסק ואנשיו הקימו שם את ההכנסת אורחים השטיבלאך והמקווה וכל הפעילות שמסביב שמשמשת מודל השראה לכל קברות הצדיקים האחרים באירופה, והוא חידש גם את הנסיעה לציון של זקנו הקדוש, ראש השושלת הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א, בעיירה לעלוב שבפולין.

"בהזדמנות אולי נספר בהרחבה על הנסיעות הללו אבל אני רוצה לצייין כאן את הנסיעה הראשונה לציון הבעל שם טוב הקדוש במעזבוז' שבאוקראינה.

"הרבי זצ"ל שהה באותה תקופה בצפת, ודרכו היתה שבכל עת מצוא הוא היה נוסע למירון כדי להתפלל שם לישועת הכלל והפרט.

"הימים היו ימי ספירת העומר, והרבי רואה מודעה קטנה שנתלתה על הקיר בכניסה לציון הרשב"י. המודעה היתה של ארגון לא כל כך מוכר באותם ימים: 'דרך צדיקים'.

"מתארגנת קבוצה לשהיה על ציונו הקדוש של הבעל שם טוב הקדוש במעזבוז', ביום ההילולא שבחג השבועות", זה, פחות או יותר, היה לשון המודעה ועליה מספר טלפון. הרבי העתיק את מספר הטלפון,

המשך בעמוד 29

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

ראיתי שהוא מהרהר, ולפתע אומר לי תמתין כאן רגע, אני ניגש לרכבי שם נמצאים השיקים, לאחר מספר רגעים הוא חוזר ומגיש לי שיק חתום, כשראיתי את הסכום שרשם עמדתי כולי נפעם מהתרגשות היה זה סכום עתק שמעולם לא קיבלתי סכום כזה, הרגשתי שאני מתמוטט מהתרגשות איך נגלה לפני כזה נס

על הברכה המיוחדת של מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל

"וְהָיָה בְּרָכָה" (בראשית י"ב, ב')
...הברכות נתונות בידך (רש"י)

רבי אריאל סולי שיבדלחט"א, אברך מתלמידי רבינו מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל בעבר, נכנס לבית שברחוב וילקומירר ורבינו שמח לקראתו: "טוב שבת, בעיר יבנה נסגר בית ספר, לך ותפתח אותו" - הורה לו.

הרב סולי שעסק כבר בפעילות למען בתי ספר התורניים בערי הפריפריה היה מעורה באותו מקרה, היסס: "הרי יש עליו צו סגירה ממשד החינוך ובנוסף גם צו משטרת...".

אולם רבינו מעודדו ומחזקו: "אל תחשוש! לך ותפתח... עוד ייצאו משם תלמידי חכמים".

מספר הרב סולי: "סמוך ובטוח בהוראת רבינו, פתחנו את בית הספר, וראינו ניסים גלויים לכל אורך הדרך - הן בעצם פתיחתו, הן בתפקודו ובהחזקתו השוטפת".

בהוראתו עשינו כל מה שנצרך לטובת חינוך התלמידים מבלי לחשב חשבונות של חוסר תקציב, וכל פעם שנקלעתי למצב שלא היה לי כסף להחזיק את פעילות בית הספר, הייתי נכנס אל הקודש פנימה הייתי מציג לפני רבינו את המצב ומקבל הוראה מה לעשות, לפעמים הורה לא להתייאש והיה מברך שיגיע כסף, ולפעמים הורה לנסוע לחו"ל, תמיד עשינו כהוראותיו מבלי לזוז ימין או שמאל וראינו ישועות נפלאות.

באחד הימים נקלענו למצב קשה, היה חסרון גדול בתקציב ולא ידעתי מהיכן נוכל להשיג את התקציב החסר, התקשרתי לנאמן ביתו של רבינו נכדו הרב יוסף שלמה קורלנסקי, וביקשתי שיציג בפני רבינו את הנתונים כדרכי, ושאל מה עושים, רבינו השיב: תאמר לו הרי יש לו תורמים בפנמה שמכירים ומוקירים אותו, שישע לשם ובעזרת השם יהיה לו סייעתא דשמיא לחזור מרוצה. נדהמתי מתשובת רבינו היות והיה זה בחודש אלול ובחודש תמוז שלפני כן הייתי בפנמה, ורבינו ידע גם ידע על נסיעתי בחודש תמוז, ואיך אחזור ואסע כבר שוב לשם, העזתי פני וביקשתי שישאל שוב את רבינו: היות שהייתי שם לפני חודשיים, והנדיבים נתנו לי בעין יפה, למה שישבו ויתנו כעת שוב, ויותר מכך זה יכול גם להזיק לי לעיד, כי הנדיבים מאוד לא

אוהבים שחוזרים ומבקשים מהם אחרי תקופה קצרה שוב, זה יעשה עליהם רושם לא טוב. אולם רבינו חזר על דבריו "שיסע והקב"ה יעזור שיחזור מרוצה".

דרכי היתה בכל פעם כשעמדתי לנסוע לחו"ל שאלתי את פי רבינו לכמה זמן לנסוע, ורבינו היה מורה כל פעם תשובה אחרת, פעמים אמר שיהיה מספיק שבוע, ולפעמים אמר כשבועיים, גם הפעם רציתי לשאול, אולם היתה לי בעיה נוספת, היה זה ביום שני בשלהי חודש אלול, וביום שני שאחריו כבר יחול ראש השנה, הנסיעה עצמה אורכת יום שלם ואם כן למה אסע, הרי חייב אני לחזור לראש השנה ולא אספיק לעשות כלום. אולם רבינו השיב: יכול הוא לנסוע מחר יום שלישי ויהיה לו את יום רביעי חמישי ושישי ובמוצאי שבת ייצא משם חזרה לארץ ויגיע לפני ראש השנה ובעזה"י יהיה לו הצלחה.

פניתי מיד לחברת הנסיעות, בתחילה אמרו לי שאין להשיג כרטיסים בימים הקרובים, אך התעקשתי והסכמתי לשלם עבור כרטיס יקר במחלקת עסקים, ובלבד לקיים דברי רבינו.

בפנמה, ציבור היהודים שומרי התורה ומצוות מאוגדים בקהילת "שבט אחים", באותם ימים היה זה עוד בחיי רב הקהילה הנערץ רבי ציון לוי, אשר הנהיג את הקהילה ברמה וכל אנשי הקהילה סרו למרותו בכל ענייניהם וגם בחלוקת כספי הצדקות היו נועצים ועושים הכל על פיו. בתחילה הביע פליאתו מה הגעתי כעת כחודשיים אחרי שהייתי

כשנכנסתי עם ילדי להתברך, ענה רבינו: "כל מי שדואג לילדי ישראל, הקב"ה ידאג לילדים שלו". עם זאת הורה לי, שבנסיעותי לחוץ לארץ למען בית הספר, אקפיד לא להעדר מהבית יותר משבת אחת - "הילדים צריכים לראות את אבא"

כאן, שחתי לו את הוראת רבינו, הוא שמע ואמר שיראה מה שיך לעשות, ואכן הוא דיבר בענייני עם נשיא הקהילה ולמחרת הודיע לי שאלך למשפחה פלונית שדיבר איתם שיתרמו עלות הנצחה של כיתת לימוד בבית הספר. עשיתי כדבריו הלכתי לפגישה עם משפחת הנדיבים שציין, אולם להפתעתי הם השיבו פני ריקם ויצאתי ממש בבושת פנים. היה זה דבר חריג כי על פי רוב לאחר שרב הקהילה דיבר, היו הגבירים עושים כדבריו וכאן לפתע סרבו לתת.

ידעתי שאין לי מה להמשיך לעשות, ללכת לגבירים פשוט התביישתי, מה אומר להם ובאיזה טענה אבוא כעת לבקש שוב עזרתם, חשבת בליבי שאת מאמר רבינו עשיתי בעצם נסיעתי, למחרת היה זה כבר יום חמישי, מכיון שלא היה לי מה לעשות הלכתי ללמוד בכולל של הקהילה. והנה במבואה ליד הכניסה לכולל פוגש אני את אחד הנדיבים מבני הקהילה, הלה היה תורם לי מידי שנה מאה דולר בלבד, מעולם לא הצלחתי להוציא ממנו תרומה ראויה לשמה, אך היתה לנו הכירות וידידות, בראותו אותי קיבל את פני בשמחה, אולם תמה בפליאה ושאל: מה אתה עושה כאן הרי רק לפני שבועות מספר היית כאן, סיפרתי לו דברים כהוייתן, ואמרתי לו שאת מצות רבינו עשיתי ובאתי, אך אין לי העזה לפנות שוב לנדיבים ולכך אני בינתיים יושב בכולל ולומד. הלה שמע את הדברים, ראיתי שהוא מהרהר, ולפתע אומר לי תמתין כאן רגע, אני ניגש לרכבי שם נמצאים השיקים, לאחר מספר רגעים הוא חוזר ומגישי לי שיק חתום, כשראיתי את הסכום שרשם עמדתי כולי נפעם מהתרגשות היה זה סכום עתק שמיעולם לא קיבלתי סכום כזה, הרגשתי שאני מתמוטט מהתרגשות איך נגלה לפני כזה נס ונתקיימה ברכת רבינו במלואה שאחזור לארץ שמה.

אולם לא די בזה, אחרי שזכיתי לכזה הארת פנים אמרתי בלבי אולי ננסה עוד, היה שם עשיר גדול מהגדולים שבנדיבי פנמה שהכרתיו ואפילו היינו ידידים אך עד אז לא הצלחתי לקבל ממנו תרומה לבית הספר, חשבת אולי הפעם בכח הסייעתא דשמיא שיש לי מברכת רבינו אולי אצליח. נסעתי למשרדו של העשיר אולם הוא לא היה

במשרד, השארתי הודעה שימסרו לו שבאתי לבקרו לדרוש בשלומו ולאחל לו שנה טובה. לאחר כמה שעות הוא חוזר אלי בטלפון ומתעניין בשלומי ושואל לשם מה באתי לפנמה שוב, סיפרתי לו את המצב בבית הספר ואמרתי לו שבציווי שלרבינו באתי לנסות להציל את קיום בית הספר. לא היה נראה שהוא מתרגש מהדברים, הוא שאל מתי אני חוזר לארץ אמרתי לו במוצאי שבת, אם כך אמר כבר לא יצא לנו להיפגש, שיהיה לך בהצלחה ונסיעה טובה ובזה סיימנו. הבנתי שלא הצלחתי איתו גם הפעם, אך המשכתי לנסות אצל נדיבים אחרים מעט ואכן קיבלתי עוד כמה תרומות, ובמוצאי שבת נסעתי חזרה לארץ מרוצה ושמת.

בצום גדליה הגעתי לביתו של רבינו כדי להודות לו על הניסים שפעל עבורי, היה זה לעת סיום הצום, רבינו שמח לקראתי והזמין אותי לתפילת מעריב שהתקיימה בביתו ולשבור את הצום לאחר מעריב, נשארתי ואחרי מעריב ביקש שאכנס איתו למטבח ודאג שיכבדו אותי במאפה ושתיה. סיפרתי לפניו בשמחה מה שהיה בפנמה, והוספתי לשאול, הנה בעל משפחה ברוכה אני וזקוק אני לפרנסת ביתי, ואני משקיע כל זמני בקיום בית הספר, שמא אוכל לקחת אחוזים מהתרומות שאני אוסף, הוספתי לומר שהרבה ממנהלי המוסדות לוקחים אחוזים מהתרומות ואני איני מבקש אחוזים גבוהים לצרכי פרנסתי. רבינו הגיב מיד כי אין דעתו נוחה כלל וכלל מלקחת אחוזים מתרומות הנדיבים, אין זו הדרך הישרה, יכול אתה לקחת משכורת חודשית קבועה אך לא אחוזים, והוסיף ואמר לי דע לך אם אכן תנהג כך ולא תיקח אחוזים מהתרומות רק משכורת נורמלית כמנהגו למנהלים המועסקים במוסדות חינוך, אני אומר לך שיהיה לך הצלחה רבה. ואז פנה ושאל האם אני מקבל את דבריו ומסכים עמו, עניתי כי כמו תמיד את הוראותיו אני מקיים מבלי נטות ימין ושמאל. רבינו חזר ואמר אם כך יהיה לך הצלחה מרובה.

למחרת בהפתעה גמורה, אני מקבל הודעה מאותו גביר שניסיתי לפגוש וששוחחתי עמו בטלפון אך לא יצא כלום משיחתנו, שהוא שולח לי תרומה של עשרות אלפי דולר. הנה מיד שקיבלתי על עצמי לעשות כרצון רבינו נתקיימה ברכתו ושוב זכיתי להצלחה גדולה. יציין, שמאז כבר עברו שנים ומידי שנה אני מבקר בפנמה ומנסה להתרים את הנדיבים שם, אך מגביר זה לא שבת לקבל עוד, והיה זה הפעם היחידה שלפתע שלח סכום גדול כזה.

עוד הורה לי רבינו: "ככל שתלמד אתה בעצמך יותר, כך תהיה לך יותר סייעתא דשמיא בניהול בית הספר". וכשנכנסתי עם ילדי להתברך, ענה רבינו: "כל מי שדואג לילדי ישראל, הקב"ה ידאג לילדים שלו". עם זאת הורה לי, שבנסיעותי לחוץ לארץ למען בית הספר, אקפיד לא להעדר מהבית יותר משבת אחת - "הילדים צריכים לראות את אבא".

גם הורה לי רבינו, שלא אסע להתרים, אלא למקומות בהם תהיה לי גם אפשרות למסור שיעורים - "וכי יפלא מהשם דבר, להביא אליך את הכסף? מה שהקב"ה גזר שתסע למקומות נידחים, הוא רק כדי לקרב ולהשפיע על אחינו בני ישראל".

(מתוך הספר 'רבי מיכל יהודה')

ראיתי געוואלידגע מעשה שסיפר אחד המקובלים, על רב עיר שהיה בזמנו, שיצא אל מחוץ לעיר על מנת להתבודד ולעסוק בעניינים גבוהים שהשקט והצנעה יפים להם. והנה באחד הימים הסתבכה אחת מציציותיו באבן ונקרעה. מיהר הרב להוריד את הציצית כדי שלא ילך עם בגד בעל ארבע כנפות ללא ציצית. כעת היה עליו להשיג בגד חדש, בעל ארבע כנפות, לקיים בו מצות ציצית

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על הדרך להצלחה במלחמה על היצר

"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך" (בראשית י"ב, א')

קשה, הרי כשאדם יוצא - תחילה הוא יוצא מבית אביו, אחר כך מעיר מולדתו, ולבסוף אף מארצו ואם כן סדר היציאה היה צריך להיות כתוב בדיוק להיפך: "לך לך מבית אבין, ממולדתך, ומארצך"?

רבי לייב חסמן זצ"ל מבאר, שבסדר הזה טמון רמז לדרך בה על האדם לצעוד בעבודת ה':

הנה כאשר אדם עומד מול נסיון - דרכו של היצר הרע היא להגדיל בעיני האדם את הקושי שבניסיון. הוא מנסה לשכנע אותו עד כמה קשה הוא הניסיון, וכי אין לו את הכוחות הדרושים כדי לעמוד בו, בהיותו כה גדול וקשה.

הדרך להתמודד מול היצר הרע, היא להקטין את הניסיון. לחשוב על החלקים הקלים יותר שיש בו, לבצע אותם, וכך, שלב אחרי שלב, לבצע את כל המשימה.

את ה"שיטה" הזאת של יצר הרע ראינו כבר בפרשת בראשית: הנחש הקדמוני, הס"מ הרשע, אומר לחוה (בראשית ג, א): "אף אם אמר אלקים אל תאכלו מכל עץ הגן" - הוא מגדיל את הניסיון: אלוקים אמר שאסור לאכול מכל עץ הגן! קשה מאוד, הכל אסור! איך אומרים היום? "לדתיים - אסור הכל"..

ומהי הדרך להתמודד נגדו?

להקטין את הניסיון! לומר לו: אדרבה, הכל מותר! אלקים התיר לאכול מכל עצי הגן! ברוך ה' יש שפע של עצים שמותר לאכול מפרותיהם. האיסור הוא שלא לאכול מעץ אחד או שניים, וזה לא כל כך קשה לקיים. לא חסרים עצי פרי המותרים באכילה.

ככל שהאדם מקטין את הניסיון כן יקל לו לעמוד בו בהצלחה.

הסטייפלר זצ"ל סיפר על עצמו, כי בהיותו בצבא הרוסי היה עליו לעבוד בשמירה בליל שבת. המשמרת שלו היתה בין השעות שתים עשרה עד שתיים בלילה. הקור בחוץ היה נוראי. לחיילים היה מעיל פרווה מיוחד שבלעדיו היה אפשר לקפוא למוות. הסדר היה שכל חייל שמסיים את השמרת - מעביר את המעיל לחייל

שבא אחריו.

והנה, החייל ששמר במשמרת הקודמת הלך שתי דקות לפני הזמן והוא תלה את מעיל הפרווה על עץ סמוך. כשהסטייפלר הגיע הוא מצא את המעיל תלוי, והלא יש איסור מדרבנן להוריד אותו מעל גבי העץ!

אמר הסטייפלר לעצמו: "אין כאן כל שאלה! בוודאי מותר להוריד את המעיל מעל העץ! הרי זה ממש ענין של 'פיקוח נפש' לעמוד שעתים בקור הרוסי הזה! אפשר, חלילה לקפוא למוות! מותר להוריד את המעיל מהעץ!"

"אבל" - המשיך הסטייפלר - "חמש דקות אפשר לעמוד בלי מעיל. אפשר לסבול את הקור במשך זמן כה קצר... אוריד אותו, אפוא, מהעץ בעוד חמש דקות..."

לאחר חמש דקות אמר הסטייפלר לעצמו: "בוודאי מותר להוריד את המעיל. פיקוח נפש, אבל אני רואה שאני יכול להחזיק מעמד עוד חמש דקות. אמתין, אפוא, עוד חמש דקות ואז אוריד אותו..."

כך עברו להן כל השעות והמעיל נותר על העץ!

יצר הרע "מגדיל" את הניסיון: "תראה איזה קור. אפשר לקפוא למוות. שעתים זה המון זמן. מאה ועשרים דקות בלתי אפשרי..."

כמו כפר גדול, הכל היה מלא באבנים ובבולי עץ. הוא התיישב על בול עץ בדרך.

אחר כך התרומם והלך עוד כמה פסיעות. התעייף והתיישב עוד פעם. כך עשה שוב ושוב, עד שלבסוף הגיעו למחוז חפצם.

פנה ה"חזון איש" לרבי נסים זצוק"ל ואמר לו: "אתה רואה. אם הולכים - בסוף מגיעים! אם לא הייתי הולך - עשרים שנה הייתי יושב בבית ולא מגיע. אבל כשהתחלתי ללכת, אמנם הליכתי איטית עם מנוחות באמצע, אבל בסוף הגעתי! צריך רק להתחיל ללכת!"

כך הוא גם ברוחניות. אם מתקדמים - ולו במעט - בסוף מגיעים. גם אם אינך יכול להתקדם הרבה - תתקדם מעט, צעד אחד, בסוף תגיע.

פעם היה ה"חזון איש" חולה והרופאים אסרו עליו לדבר. במשך ששה שבועות שכב ולא דיבר אף מילה. אחרי ששה שבועות היה יכול להתחיל לדבר, אז הוא אמר חידוש קטן בהלכות שבת. שלוש מילים ולא יותר, ובן ביתו רשם אותו. למחרת אמר לו לכתוב עוד כמה מילים, וכך במשך כמה ימים, עד שבסופו של דבר יצא סימן שלם ב"חזון איש".

אגעוואלדיגער לימוד: כמה שאדם יכול - עליו לעשות, לאט לאט, ו"קובץ על יד ירבה". כמה מילים ועוד כמה מילים, מצטרפות בסוף לסימן שלם.

"לך לך מארצך... ואעשך לגוי גדול ואברכה ואגדלה שמו ויהי ברכה..." (בראשית י"ב, א-ב)

כתב רש"י "לך לך - להנאתך ולטובתך! ושם אעשך לגוי גדול וכאן אי אתה זוכה לבנים, ועוד שאודיע טבעך בעולם".

ממשיך רש"י וכותב: "ואעשך לגוי גדול" - לפי שהדרך גורמת לשלושה דברים, ממעטת פריה ורביה, וממעטת את הממון וממעטת את השם, לכך הוזקק לשלוש ברכות הללו, שהבטיחו על הבנים ועל הממון ועל השם".

ידועה השאלה: אם אברהם אבינו קיבל כל כך הרבה הבטחות מהקב"ה, על הבנים, על הממון ועל השם, מהו, אפוא, הנסיון הגדול שיש ב"לך לך", בהיותו נמנה בין עשרת הנסיונות שהתנסה בהם אברהם אבינו? מה קשה לעזוב את הבית אם בבית הזה לא יהיו לך ילדים ושם, בארץ "אשר אראך", תזכה לילדים? ובנוסף לכך תזכה שם גם לממון ולשם?

כדי לבאר את עומק הנסיון מקדים ה"אור החיים" הקדוש ושואל: הפסוק מתחיל: "ויאמר ה' אל אברם לך לך" - לשון אמירה, וממשיך "וילך אברם כאשר דבר אליו ה'" - לשון דיבור. לכאורה היה לו לפסוק לסיים מעין הפתיחה: "וילך אברם כאשר אמר אליו ה'?"

אלא, אומר ה"אור החיים" הקדוש, זה גופא היה הנסיון בפניו עמד אברהם אבינו: הוא נבחן לשם מה הוא הולך. אם מטרת הליכתו היא אך ורק כדי לקיים את צווי ה', או שבהליכתו התערבו גם

הסטייפלר "הקטין" את הנסיון: "מדובר בסך הכל על חמש דקות. לא על מאה ועשרים דקות זה לא כל כך קשה. מיד בתום החמש דקות אוריד את המעיל". בצורה שכזאת אפשר לעמוד בנסיון בהצלחה.

אדם שואף לסיים את הש"ס. אומר לו היצר הרע: "נו באמת? אתה תסיים ש"ס? הרי יש בש"ס אלפי דפים! הרי יש בש"ס מסכתות קשות מאוד! הזמן שלך מאוד לחוץ! עוד מאה שנה לא תגמור אפילו חצי מהש"ס!" היצר הרע "מגדיל את הנסיון. מקשה אותו.

ומה השיטה נגדו? "מי מדבר כרגע על ש"ס שלם. מדובר כרגע על מסכת אחת, שאותה כבר למדתי כמה פעמים. לסיים רק מסכת אחת זה לא כל כך קשה"... וכך להמשיך מסכת ועוד מסכת. ובסיעתא דשמיא כמו שחמש דקות ועוד חמש דקות הפכו לשעתיים, כך מסכת ועוד מסכת תהפוכנה לש"ס שלם.

כעת נחזור לאברהם אבינו. הקדוש ברוך הוא העמיד אותו בנסיון "לך לך". הדבר הקשה ביותר לאדם הוא לעזוב את בית אביו. זוהי הסביבה הקרובה אליו ביותר, אותה הוא אוהב במיוחד, ואליה הוא קשור בכל נפשו.

השלב השני בהגדרת הקושי הוא לעזוב את עירו, מולדתו, אשר גם אליה נקשרת נפשו בעבודתו של אהבה. כך הוא טבעו של אדם: הוא אוהב את עיר מולדתו! אם כי לא בדרגה כה גבוהה כמו שאוהב הוא את בית אביו.

הקל ביותר הוא לעזוב את ארצו. לא שאין בזה קושי אבל הוא פחות מהקושי שבעזיבת עיר מולדתו ובית אביו.

אברהם אבינו, כדי להצליח לעמוד בנסיון של "לך לך" בחר להתייחס לנסיון מהקל אל הכבד: אם הוא היה חושב בראשונה על הצורך שבעזיבת "בית אביו" - היה קשה לו יותר להצליח, שכן עזיבת בית האבא היא הקשה ביותר.

כדי "להקטין" את הנסיון בחר אברהם אבינו להתייחס קודם כל אל "לך לך מארצך" שהוא הדבר הקל ביותר. משהרגיש כי התגבר על הקושי הזה עבר לשלב הבא: "ומולדתך" ורק לבסוף כשהרגיש כי הצליח להתגבר גם עליו עבר לשלב הקשה ביותר "ומבית אביך".

אברהם אבינו לימד אותנו את הדרך הנכונה בעבודת השם ובניסיונות החיים. "להקטין" את הנסיונות! "תפסת מרובה - לא תפסת!" מי שמתחיל ב"גדול" - עלול להכשל.

את המעשה הבא סיפר לי רבי נסים קרליץ זצוק"ל

פעם הוא הגיע לביתו של ה"חזון איש" בגבעת רוקח, וה"חזון איש" אמר לו שהוא רוצה לבקר את גיסו, רבי נחום מאיר ואת אחותו המתגוררים ברחוב רבי יהודה הלוי - מרחק הליכה ניכר מביתו.

ה"חזון איש" היה חלש, לא היה לו כח, אבל הוא רוצה ללכת. וזה לוקח "א יאר מיט מיטוואך [זמן ממושך שקשה לראות את קצהו]. הוא התחיל ללכת. אין לו כח והוא מטפס. אחרי כמה פסיעות התעייף והתיישב לנוח. אז בני ברק לא היתה כמו היום, היא היתה

שיקולים והנאות אישיות: לזכות לבנים, לממון ולשם.

הקב"ה אמר לאברהם אבינו "לך לך". אמירה היא לשון רכה: כדאי לך ללכת! ההליכה היא להנאתך ולטובתך, שם תזכה להפוך ולהיות לגוי גדול! כאן אין אתה זוכה לבנים.

אבל אברהם הלך "כאשר דבר אליו ה'!" התורה מעידה, בשינוי הלשון, כי אברהם אבינו לא הלך "כאשר אמר אליו ה'". הוא לא הלך בגלל כל ההבטחות הטובות שה' יתברך הבטיח לו! הוא הלך "כאשר דיבר" אליו ה' - אך ורק מפני שכך היה ציווי ה' אליו. אצל אברהם אבינו, לקיים את רצון ה' זה והדבר החשוב ביותר, עדיף מכל ההבטחות הטובות שיש בעולם.

אברהם אבינו עמד בנסיון בכך שגילה כי "במצוותיו חפץ מאד" (תהילים קיב, א) - "במצוותיו ולא בשכר מצוותיו" וכפי שדרשה הגמרא (עבודה זרה יט ע"א).

מורי ורבותי! הדברים האלו נוגעים אלינו:

חז"ל (בראשית רבה ו, ט) אומרים, כי ספר בראשית, המספר על תולדות חייהם של אבותינו הקדושים, נקרא "ספר הישר": "הלא היא כתובה על ספר הישר" - מאי 'ספר הישר'? ספר אברהם יצחק ויעקב, ואמאי קרי ליה ספר הישר? דכתיב: 'תמות נפשי מות ישרים'."

אבותינו הקדושים היו ישרים. שומה עלינו ללמוד מהם מעשיהם - צריכים לשמש לנו למורה דרך וכמו שאמרו חז"ל: "מעשה אבות - סימן לבנים", וכן אמרו (תנא דבי אליהו פרק כה): "חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי".

עלינו ללמוד מאברהם אבינו לשאוף לקיים את מצוות ה', כי כך ציוה ה' - "במצוותיו חפץ מאד". להרגיש כי הדבר הטוב ביותר שיכול להיות לנו הוא, לעשות את רצון ה'.

חמישים רובל עבור ציצית

ראיתי געוואלידגע מעשה שסיפר אחד המקובלים, על רב עיר שהיה בזמנו, שיצא אל מחוץ לעיר על מנת להתבודד ולעסוק בעניינים גבוהים שהשקט והצנעה יפים להם.

והנה באחד הימים הסתבכה אחת מציציותיו באבן ונקרעה. מיהר הרב להוריד את הציצית כדי שלא ילך עם בגד בעל ארבע כנפות ללא ציצית.

כעת היה עליו להשיג בגד חדש, בעל ארבע כנפות, לקיים בו מצות ציצית. מיהר לחפש בית שיש מזוזה בפתחו, דפק על דלתו, וביקש מבעל הבית ציצית.

בעל הבית לא זיהה שהאיש העומד לפניו הוא רב העיר, סבר שמדובר בבריה משונה, ואמר לו: "אם רצונך בציצית תן לי חמש קופיקות..."

- "בסדר גמור! מיד אתן לך" - אמר לו הרב - "אנא! רק תמהר ותביא לי את הציצית".

הלה ראה שהאיש בכלל לא מתווכח ואמר: "סליחה, טעיתי! עשר קופיקות..."

- מקובל עלי! אנא! רוץ כבר והבא את הציצית..."

מרגע לרגע המחיר עלה... עשרים קופיקות. חצי רובל. רובל. משהיה בעל הבית בטוח כי אפשר "לעשות צחוק" מהאיש שלפניו, נקב בסכום של חמישים רובל!

גם למחיר הזה קיבל את הסכמת האיש, אלא שהאיש הוסיף ואמר: "אמנם אין לי כאן חמישים רובל, וגם בבית אין לי את הסכום הזה, אבל אל דאגה! עד אחרי שבת אעביר לידך את מלוא הסכום".

במוצאי שבת הכריז הגבאי בבית הכנסת: "דירת הרב עומדת למכירה!"

כל הקהל התעניין לסיבת הדבר, והתברר כי הרב חייב חמישים רובל לאיש פלוני, מתושבי הכפר הסמוך.

באהבתם הגדולה לרבם, הלכה משלחת לאותו פלוני לברר במה מדובר. אז התבררה לו האמת המרה: הוא "עשה צחוק" מרב העיר, בכבודו ובעצמו...

הוא מיהר לבוא לבית הרב, נפל לרגליו, בכה והתחנן: "אנא, כבוד הרב! סלח לי. לא העליתי על דעתי כי האורח המשונה שדפק על דלת ביתי היה כבודו! וכעת משנודע לי הדבר, הנני מבקש את מחילתך ואף אני מוחל, כמוכן, במחילה גמורה על הכסף. גם שלוש קופיקות - מחירו האמיתי של הבגד - לא אקח!"

השיב הרב כנגדו ואמר: "אני התחייבתי חמישים רובל - לא יעלה על הדעת שלא אעמוד בהתחייבותי! מצות ציצית יקרה מאוד בעיני ואני הייתי מוכן, בלב שלם לחלוטין ובשמחה גדולה, לשלם בעבורה חמישים רובל. אל תדאג! אני כבר אסתדר ואשיג את הכסף".

- "רב! וכי כן יעלה על הדעת לקחת חמישים רובל על דבר שמחירו שלוש קופיקות? הלא ברור לכל כי לא התכוונתי ברצינות, וכל כוונתי היתה רק "לעשות צחוק"?"

- אינני יודע מה התכוונת, ומה לא התכוונת, התקיימה בינינו עסקה בסך חמישים רובל. עליך לקבל מידי את מלוא הסכום".

- אפילו קופיקה אחת לא אקח מהרב! היות ועשיתי דבר כה נורא - אינני לוקח כלום, ויהי רצון שתהא מחילה זו כפרה לחטאי הנורא. - "הלא תבין", התעקש הרב, "יש ושלחן ערוך, הלכה פסוקה, ואני פוסק בצורה הברורה ביותר: מצות ציצית יקרה וחשובה לי. אני משלם עליה את חמישים הרובל עליהם התחייבתי בלב שלם! מה שחשבת בלבך - לא מעלה ולא מוריד, ואין בכוחו לשנות את ההלכה הפסוקה".

ראש הקהילה, שעמד מן הצד והאזין לויכוח, החליט להתערב. פנה לרב ואמר: "יראה כבודו את הצער ועגמת הנפש שיש לאיש. אנא! רחם עליו, ותגיעו לפשרה המוסכמת על דעת שני הצדדים..."

השניים הדיינו לכאן ולכן, ולבסוף הוחלט על תשלום בסך חמישה רובלים, שהוסכם על דעת שניהם.

סיפור זה ממחיש עד כמה "תולדותיהם של צדיקים - מצוות ומעשים טובים". אם למישהו אין ילדים - בוודאי הוא מוכן לשלם חמישים רובל על ילד... כך, בדיוק, מתייחסים הצדיקים אל המצוות!

(מתוך הספר 'יחי ראובן')

דכירנא שבשעה שהגיע הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל לעיר לונדון, בדרכו לבית הכנסת נודע לו שבבית כנסת זה ישנם אנשים המחזיקים בדעות כוזבות, והחליט להשמיע שם דעת תורה לתקן הפירצה, עד שבאמצע הדרשה נעשה במקום מהומה גדולה, והגבאי יחד עם רוב מתפללי בית הכנסת יצאו מבית הכנסת באמצע דרשתו לאות מחאה על דבריו, ומ"מ לא נרתע ממחאתם והמשיך בדבריו כי הרגיש שזהו רצון ה'

ראב"ד העדה החרדית הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א על הליכותיהם של גדולי ישראל

"התהלך לפני ה'יהיה תמים" (בראשית י"ז, א')

בגמ' בב"ק (צ"ז): איתא, "איזהו מטבע של אברהם אבינו, זקן וזקנה מצד אחד, בחור ובתולה מצד אחר".
ונראה לפרש, דהנה האדם רגיל לדמות בצעירותו שיש לו עוד זמן רב ושנים הרבה עד שיזקין, ולבינתיים יוכל לבלות זמנו ולחיות כרצונו, ומדמה שעד שיבואו ימי זקנותו הוא עוד יתעורר לשוב בתשובה שלמה, ולזה רמז אברהם אבינו במטבע שלו, שאע"פ שצד אחד של החיים הוא בחור ובתולה. מ"מ ברגע אחד מהפכים את המטבע ורואם שהמציאות השתנה לגמרי והנה האדם כבר נעשה זקן, ומזה יתעורר האדם שימי חייו רצים לפניו במהירות, ובקושי ישים ליבו עד שימצא עצמו בגיל זקנה ושיבה, כשכבר יעמוד קרוב ליום דין וחשבון על כל מעשיו, ועל כן יזדרז עכשיו לשוב בתשובה כשכוחו במתניו, ולא יחשוב שהחיים לפניו ליהנות בתענוגי העלם הזה, וכמו שנאמר (קהלת יא, ט) "שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותך והלך בדרכי לבך ובמראי עיניך ודע כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט".

יום חשבון נפש והיה מכין עצמו כל חייו ליום הדין.

בשנות המלחמה היה מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל מעורר ביותר להיזהר בשתי מצוות שמזלזלים בהם ושכרם רב מאוד. האחד הוא קריאת 'שנים מקרא ואחד תרגום' בנחת עם פי' רש"י, אשר על זה אמרו חז"ל (ברכות ח:): "כל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכים לו ימיו ושנותיו". וכיון דהוי סגולה לאריכות ימים א"כ בוודאי נכלל בזה סגולה להינצל מאימת המוות במלחמה. והשני, הוא הזהירות באמירת מאה ברכות גם בשבת, שזהו סגולה גדולה להינצל מכל צרה, וכדאיתא בטור (או"ח סי' מ"ו) שדוד המלך תיקן מאה ברכות כדי לבטל המגיפה שהיתה בימיו. ורבינו הרוקח (הלכות ברכות סי' ש"כ) הוסיף דמאה ברכות אינם סגולה רק להינצל ממגיפה, אלא זהו סגולה כללית להינצל מכל הקללות שבפרשת כי תבוא, ונכלל בזה סגולה להינצל מכל צרה.

עבודת חשבון הנפש של הגר"ח מבריסק

שמעתי מפי אחד מבאי ביתו של מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל, שהגר"ח אמר לו פעם "מיד כשאני קם בבוקר אני עושה חשבון מה בדיוק עלי לעשות היום ואיך למלא כל רגע ורגע כרצונו יתברך, ובלילה קודם

חשבון הנפש אצל הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל

מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל היה הולך מידי יום ביומו לטייל באיזה גן או יער שקט לצורך בריאותו, ולפעמים הייתי מלווה אותו ושמעתי עושה חשבון הנפש ומצייר לעצמו איך הקב"ה ישאל אותו ביום הדין על מעשיו ומה הוא ישיב על כל דבר, וכך היה הולך ומונה את מעשיו ומוסר דין וחשבון מתוך פחד הדין, ולפעמים היה אומר "רבונו של עולם, אם תשאל אותי למה לא פעלתי מספיק עבור הילדים ביער שרובם בלי חינוך חרדי, אשיב לך שאני כבר פתחתי ישיבה וגם תלמוד תורה מלבד הישיבה, ואי אפשר לי יותר, שטירחת הישיבה עלי ואני מרגיש שאיני יכול עוד", וכך היה ממשיך לחשוב ולדון האם הקב"ה יתבע ממנו שעליו לפעול עוד" עד שהיה מגיע למסקנא שעשה כפי יכולתו והקב"ה בוודאי לא יתבע ממנו עוד, וכפי הנראה למד כן מרבו החפץ חיים שכידוע היה עורך בכל

פעם הגיע אב אחד יחד עם בנו למרן הגאון רבי ברוך בערך ליבוביץ זצ"ל וביקש ברכה עבור בנו, ורבי ברוך בער בירך שבנו יהיה גאון וצדיק, והאב התחכם ואמר שאצלו העיקר שיהיה צדיק אבל שיהיה גאון אינו הכרח עבורו

ופעם אחת בהיותי אצל הגר"י אברמסקי זצ"ל, נכנס אליו יהודי תמים ששימש כטייס בחיל האוויר, וסיפר שבכל יום הוא מפציץ את הגרמנים ומציל הרבה מסכנת נפשות, ושאל אותי הגר"י אברמסקי ומה עם יידישקייט? ענה לו היהודי "אני שומר שבת, ומתפלל בכל יום, וגם מקפיד לאכול רק אוכל כשר, אבל לפעמים אני מוכרח לחלל שבת כי שולחים אותי בחיל האוויר להפציץ את הגרמנים גם בשבת", הוסיף עוד ואמר "לפעמים תוך כדי שליחותי בחיל האוויר אני גם מעשן כדי להפיג את הלחץ מהמלחמה, ואני בטוח שאחרי שהקב"ה רואה איך אני מוסר את נפשי בשביל עם ישראל יום יום, הקב"ה יוותר לי על עישון סיגריה בשבת שנעשה באופן שאינו קבוע".

הגר"י אברמסקי זצ"ל השיב לו בפיקחותו ואמר לו כך: "כאשר תעלה לעולם העליון תמצא שם שני ספרים, ספר אחד של זכויות ששם יהיה כתוב זכויותיך, ושם תמצא את מצות הצלת נפשות ושאר זכויותיך ומצוותיך, וספר שני של עבירות ששם יהיה כתוב שאתה מחלל שבת, ודע לך נאמנה, שלא תועיל הצלחת הנפשות שבספר הזכויות להפחית בכי הוא זה מחומר העבירה האיומה של חילול שבת שנרשמה בספר העבירות, שאין מצוה מכבה עבירה - כמו שאין עבירה מכבה מצוה.

עבד ה' אמיתי

דכירנא שבשעה שהגיע הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל לעיר לונדון, הזמינוהו לדבר בבית הכנסת לפני תפילת מוסף, אך בדרכו לבית הכנסת נודע לו שבבית כנסת זה ישנם אנשים המחזיקים בדעות כוזבות, והחליט להשמיע שם דעת תורה לתקן הפירצה, עד שבאמצע הדרשה נעשה במקום מהומה גדולה, והגבאי יחד עם רוב מתפללי בית הכנסת יצאו מבית הכנסת באמצע דרשתו לאות מחאה על דבריו והלכו להתפלל מוסף בחוץ - בפרוודור, והוא נשאר רק עם ציבור קטן (עד שבקושי נשאר לו מניין להתפלל מוסף

השינה אני עושה חשבון בשנית לבדוק האם אכן מילאתי את חובתי ועשיתי את שהיה מוטל עלי לעשות".

וידוע שהגר"ח היה לומד בכל יום ארבעים דפים בבקאות מלבד כל עומק עיונו, והיה מתעסק הרבה בגמילות חסדים, ומ"מ לא נתן מרגוע לנפשו על ידי גודל התמדתו ומעשיו הטובים, אלא היה עושה חשבון הנפש מידי יום לבדוק את מצבו, והיה חושש שמא יש בידו הנהגה שלא כדין ח"ו.

סיפר לי הגאון רבי אברהם קלמנוביץ זצ"ל מארה"ב, (רב העיר ראקווא, וראש ישיבת מיר בארה"ב), שהיה לו שאלה חמורה הנוגעת לפיקוח נפש, ונסע לעיר בריסק להתיעץ עם הגר"ח מבריסק, ובריר שהגר"ח נמצא בעיר ודפק בביתו ואך לא פתחו לו, וראה שבית הגר"ח סגור והתריסים נעולים, וצעק מאחורי הדלת ה"ראקווער רב נמצא כאן לענין נחוץ, נא לפתוח את הדלת", והגר"ח לא השיב לו מאומה, ואח"כ צעק עוד בקול גדול יותר, ולא עזר לו מאומה, עד שצעק "הראקווער רב נמצא בשביל ענין של פיקוח נפש", ואז בא הגר"ח ופתח לו את הדלת והכניס אותו לחדרו בכבוד.

וכשנכנס לבית הגר"ח שאל את הגר"ח לפשר הנהגה זאת שהוא נסגר ומתבודד בחדר והלא עיני כל ישראל נשואות אליו, והשיב לו הגר"ח, עפ"י מה שכתב הרמב"ם (פ"ו מהלכות דעות ה"א) "אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה ילך מקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים, ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמנינו, או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפניה גייסות או מפני החולי ישב לבדו יחידי כענין שנאמר ישב בדד וידום, ואם היו רעים וחטאים שאינם מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עמהו ונוהג במנהג הרע יצא למערות ולחוחים ולמדברות", ע"כ. והרי מבואר שאם האדם נמצא בסביבת אנשים רעים, צריך הוא לברוח למדבר, אלא מה יעשה שאינו יכול ללכת מדבר, ועל כן מידי זמן הוא מתבודד בתוך חדר לבד, ואז הוא בודק עצמו אם הושפע מאנשי הרחוב הנגועים בדעות כוזבות. ועורך דין וחשבון האם באמת רק רצון הקב"ה בלבד מעניין אותו בלא שום התחשבות מה יאמרו עליו בני אדם, והאם הוא מפחד מאימת הדין על כל שיחה ושיחה, והאם אין לו שום חשבון של כבוד, ולכן לא פתח לו את הדלת משום שבא בדיוק בזמן הזה שערך חשבון הנפש, אבל כששמע שבא בשביל ענין של פיקוח נפש לא היה לו ברירה והיה מוכרח לפתוח לו.

הוי מרגלא בפומיה דמרן הגר"י זצ"ל, דברי הרמב"ן על הפסוק (דברים י"ז) הא-ל הגדול הגיבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד", דלכאורה תמוה מה שייך כלל קבלת שוחד אצל הקב"ה, וביאר שם הרמב"ן (בפסוק ט"ז) שאין הכוונה לשוחד ממון אלא "שוחד מצוות", שאם עשה אדם הרבה מצוות ומעשים טובים או שלמד הרבה תורה, אין הקב"ה מוותר לו על עבירות אחרות שעשה מחמת שהוא צדיק או ת"ח גדול ועושה חסדים, כי על הכל יביא אלוקים במשפט.

ועומד בנסיון גם בזמן הסתר פנים ומחנך את בניו ובנותיו בקדושה ובצניעות, הוא מוכיח שמצידו הוא מוכן לקיים מצוות השי"ת גם בזמני קושי, ולכן יקבל שכר גם לאחר ביאת משיח צדקנו כמו לפני ביאת משיח צדקנו, כי הקב"ה יחשיב לו מחשבה כמעשה וייתן לו שכר גם לאחר ביאת משיח צדקנו כאילו עמד אז בתוקף הנסיונות, ודווקא מי שלא עמד בנסיונות קודם ביאת משיח צדקנו, הוא לא יקבל שכר לאחר ביאת משיח כמו השכר שהיה יכול לקבל על מעשים טובים קודם ביאת משיח צדקנו.

מדריגה מיוחדת ביראת שמים

הנתבעת מבני תורה

דבר נפלא הוא זה: אנחנו בתפילה יהי רצון שבברכת החודש, שמתפללים שני פעמים על יראת שמים, בפעם הראשונה אומרים "חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא", ובפעם השנייה אומרים "חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים", ולכאורה הדבר צריך ביאור מדוע כופלים תפילה על יראת שמים ב' פעמים.

ונראה בביאור הענין שהתפילה הראשונה היא על יראת שמים המחוייבת מכל יהודי, שצריך לפחד מהקב"ה ולירא מאוד מכל חטא, אבל לאחר מכן כשמתפללים "חיים שתהא בנו אהבת תורה" כבר צריך להתפלל שנית על "יראת שמים", ומשום שיראת שמים של בן תורה צריכה להיות בדרגה גבוהה יותר, שכן תורה צריך להיות דבוק ממש ביראת שמים כל היום, וכמו שאומרים בתפילה אתה חוננתנו במוצאי שבת "ומדובקים ביראתך", ולכן לאחר שמתפללים על "אהבת תורה" מתפללים שנית על יראת שמים בכדי לזכות להגיע ליראת שמים בדרגה הנדרשת מבן תורה.

ושמעתי שפעם הגיע אב אחד יחד עם בנו למרן הגאון רבי ברוך בערך ליבוביץ זצ"ל וביקש ברכה עבור בנו, ורבי ברוך בער בידך שבנו יהיה גאון וצדיק, והאב התחכם ואמר שאצלו העיקר שיהיה צדיק אבל שיהיה גאון אינו הכרח עבורו, והשיב לו רבי ברוך בער, אם בנך לא יצמח גאון בתורה גם לא יזכה להיות צדיק וירא שמים אמיתי, שאי אפשר להשיג יראת שמים אמיתי בלא לימוד התורה.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'ויגד משה' - ימים נוראים)

אח"כ, ומ"מ לא נרתע ממחאתם והמשיך בדבריו כי הרגיש שזה ורצון ה'.

ואח"כ אמר לנו שאף שבא ללונדון כדי להתרים אנשים שיתמכו בישיבתו - ישיבת ברנוביץ, ועל ידי דבריו הפסיד הרבה תומכים לישיבתו, מ"מ אינו מתחשב בזה, ומשום שמלבד שהוא "ראש ישיבה" הרי הוא בראש ובראשונה "עבד ה'", וכיון שידע שיש צורך להעמידם על האמת, דיבר מה שהיה צריך לדבר - וכמתבקש מעבד ה', ומה עוד שבאמת לא הפסיד מזה שום דבר, שהלא הכסף מסור ביד הקב"ה, ויצא ללונדון לקיים את רצון השי"ת ולקיים את חובתו - חובת השתדלות, וכיון שהיה מוטל עליו חובה לדבר אל עשר צריך תיקון, בוודאי לא יפסיד מכך, ולא עלינו להיכנס בהדי כבשי דרחמנא מהיכן יזמין ממוון לקיום הישיבה, כי מובטחים אנו שהוא ית"ש יעשה לתורה שלא תשתכח מישראל.

וזהו לימוד לדין לא להתבונן לא ימין ולא שמאל מה יאמרו עליו, ולא לחשב חשבונות אם כדאי להימנע בכדי שלא לבוא לידי הפסד וכדו', אלא לדבוק ברצון השי"ת בלבד.

שכר המעשים לאחר הגאולה תלוי

בהתגברות הנסיונות קודם הגאולה

בהיותי אצל האדמו"ר הרה"ק בעל ה"דברי יואל" מסאטמאר זצ"ל, דיבר הרבי לפני קבוצה ממקורביו שבזמננו שאנו חיים בהסתר פנים, הרי אנו זוכים לשכר רב על כל קיום מצוה מתוך עמידה בנסיון ועל חינוך בנינו ובנותינו לקדושה ולצניעות, והוסיף שלאחר זמן ביאת משיח צדקנו שיתגלה כבוד שמים והיה ניכר לענין גודל גדולת הקב"ה, לא יהיו נסיונות תקיפים כמו שיש לנו היום בגלות בהסתר פנים.

ואחד ממקורביו שאל אותנו, שאם כן נמצא שאנו מפסידים הרבה על ידי ביאת משיח צדקנו, שהרי הקב"ה משלם שכר כפי ערך הנסיון, ובביאת משיח שירדו הנסיונות נפסיד השכר וא"כ מדוע אנחנו מתפללים כל כך על ביאת משיח.

והרים האדמו"ר את קולו ואמר שאין שום ספק שבביאת משיח צדקנו רק נרוויח ולא נפסיד, וביאר שמי שחי עם אמונה טהורה,

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

הזכרתי מעשה מרגש, שבכל פעם שאני מספר אותו אני מתרגש עד כדי דמעות. אם לא שבדידי הווה עובדא, לא הייתי מאמין. בערב ראש השנה, הטלפון צלצל בביתי, ומעבר לקו אמרו, שהרב שך רוצה לדבר עם הרב לוריניץ. ניגשתי לטלפון ומרן היה על הקו, ואמר לי בהאי לישנא:

הרב שלמה לוריניץ על צדיק באמונתו יחיה של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

"וְהָאֵמֶן בְּד' וַיַּחֲשֶׁבֶה לּוֹ צְדָקָה" (בראשית ט"ו, ו')

"מאז ומתמיד הייתי מתפלא למה מכנים למצוה זו 'אמונה', שהרי בפשוטו היא מהמושכלות הראשונות, דאי אפשר לעולם בלי מנהיג, וגם מבשרי אחזה אלקי, והחכמה הנפלאה שבכל יצור קטן אין להעריך וכל שכן החכמה ביצירת האדם, ואיך אפשר שכל זה ללא מנהיג...

ושאלתי זאת למרן הגאון הגדול ר' יצחק זאב סלובייצ'יק זצוק"ל, ואמר לי, שגם הוא התקשה בזה ושאל זאת לאבי הגר"ח זצוק"ל, ואמר לו, שודאי עד כמה ששכל האדם מגעת הוא מושכל ואין זו אמונה, והיא ידיעה, אבל חיוב האמונה מתחיל ממקום שכלה שכל האדם"

(אבי עזרי הל' תשובה פ"ה ה"ה)

יברא עולם שלם, מדוייק להפליא? מרחק השמש מכדור הארץ הוא בדיוק כפי הנצרך. אילו היתה קרובה יותר אפילו מעט, היה כדור הארץ נשרף. וכמו כן, אילו היתה מעט יותר רחוקה, היתה הארץ קופאת מבלי חיים על פני האדמה. יתרה מזאת, צריך להיות מטורף כדי לא להרגיש בחוש את האמונה העולה מן החכמה והמדע". רק אחרי שחזר ושינן את כל זאת התחיל מרן להתפלל.

כיצד זכיתי לחבר את ה'אבי עזרי'?

לפעמים כשנכנסתי למרן, מצאתיו יושב ומעיין בספרו "אבי עזרי". מרן היה פונה אלי ואומר לי בזה הלשון: "פליאה היא בעיני, מהיכן היה לי הכוח לחדש החידושים ב'אבי עזרי'. אינני יודע מהיכן חידשתי את כל זה. גם אני מתפלא מנין לקחתי את הבקיאות לדעת את כל המקורות שאני מביא בספר".

לא הבנתי את כוונתו, מדוע הוא מתפלא על זה, הלא הוא טרח ועמל, וחידש מתוך יגיעה. ברוב ענוותנותו היה בטוח, כי בכוחות עצמו אין הוא מסוגל לחדש את החידושים הנפלאים שבספר אבי עזרי", ולכן תלה את חידושו הטובים בסייעתא דשמיא, כמו שאמר החכם במגילת קהלת (בכו) "כי לאדם טוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמוחה".

את יסודות הענין שמעתי מהחזו"א בשיחה ארוכה שקיימתי עמו, הוא ביאר זאת בדברי חז"ל (ע"ז כ:): "תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות וכו' עד רוח הקודש ותחיית המתים", כי אדם שעמל בתורה בכל כוחותיו, ה' נותן לו חכמה ודעת וכו', אבל

דברים אלה אשר כתב מרן בספרו, לא היו בבחינת תיאוריה מופשטת, כקושיא שמקורה בחריפות השכל, אלא דברים היוצאים מן הלב, דברים שהיו נסוכים ברמ"ח איבריו. אצל מרן לא היתה האמונה בגדר 'מצוה' שיש לקיימה אלא מושכל ראשון ממש. הוא חי את האמונה בכל חושיו. היא היתה נסוכה בעצמותו, עד שהיה תמיה, כיצד יתכן אדם בר דעת שאינו מאמין באמונה שלמה?!

בכל דבר ראה מרן את היצירה הנפלאה של הקב"ה. כשאכל תפוח פנה אלי ואחר: "תראה איזה פלא, יש בתפוח מספר גרעינים מכל גרעין בודד יוצא אילן גדול שמניב בכל שנה מאות מאות של פירות מתוקים לחיך, אשר כל אחד מהם יכול להוציא אילן עם מאות פירות יפים לעיניים ותאוה לבני אדם". על ענין זה דיבר עימי בהתלהבות בכל הזדמנות.

מרן לא נמנע לחזור על אותם דברים שוב ושוב. הוא לא התכוון להשמיע אותם לאחרים בלבד, בראש ובראשונה הוא ביקש לשננם לעצמו. כך היה חוזר לפני התפילה, אמר לעצמו: "אני צריך להבהיר לעצמי את האמונה שבלב, לפני שאני מתחיל להתפלל..."

"התיישבתי בפינה של בית המדרש, חשבתי על הבריאה הנפלאה והמושלמת, כיצד נעשתה. התחלתי לדבר אל עצמי: איזה הבל-רוח היא רעתם של אותם הכופרים, החושבים כי העולם נברא מעצמו על ידי התפוצצות של חומרים וכו'! שהרי נוסף על הקושיא מהיכן באו החומרים הראשונים, נשאלת השאלה, כיצד יתכן שמהתפוצצות זו

אם אינו עמל לפי כוחו, אין ה' עוזר לו. בדברים אלו ניתן ליישב את פליאתו של מרן.

כבר הזכרנו כי כאשר מרן זכה לקבל הסכמה נדירה ממרן הגרי"ז מבריסק, על ספרו אבי עזרי הוא לא רצה להדפיסה. למרות שנקל לשער, כי כל אדם אחר היה מזדרז להדפיס הסכמה מעין זו בראש ספרו, הבין הגרי"ז, כי מרן בגודל ענוותו אינו מסוגל לפרסם את ההסכמה, הוא שלח איפוא את בנו למרן כדי למסור לו כי רצונו שידפיס את ההסכמה, ולא יעלים אותה...

מופיע בשערי תלמוד תורה "רזילי"

ברוב ענוותנותו, לא היה נוהג מרן להזמין מישהו אליו. כשהיה זקוק למישהו, אמר לכל היותר: "תמסור לפלוגי, שאם במקרה יהיה כאן בסביבה, ברצוני לדבר איתו", אך לבקש מאדם לבוא אליו - דבר זה לא היה קיים אצלו.

כשהיה למרן עניין כלשהו לדבר עם האדמו"ר מוויז'ניץ, נהג תמיד ללכת אליו. דבר זה גרם לאדמו"ר אינעמוות גדולה. והוא ביקש, שיודיעו לו מראש על בואו של מרן, כדי שיכול הוא לבוא אל מרן, אך מרן לא הסכים בשום אופן. זו היתה דרכו. אם הוא מבקש להיפגש, הוא צריך ללכת. ולא רק כאשר היה מדובר בגדול כמו האדמו"ר מוויז'ניץ, אלא כך נהג עם כולם.

פעם כיתת מרן את רגליו לתלמוד תורה "רזילי", כדי לסדר שיקבלו שם ילד מעדות המזרח. כששמעתי על כך, שאלתי את מרן, למה היה צריך ללכת בעצמו, הרי היה יכול לבקש ממני, או מן הנכד שילך בשמו, וכי כך לא היו מקבלים את הילד? - אך מרן הלך בעצמו, כי כל ילד נחשב אצלו כבנו, ובשביל בן הולכים לבד. מרן היה יכול גם לבקש מן המנהל שיסור אליו, והיה זה כבוד גדול בעבור המנהל, אך ברוב ענוותנותו לא היה מסוגל לבקש שיבואו אליו.

האדמו"ר מוויז'ניץ נאלץ לסדר קידושין

כאשר נישאה בתי לחתני רבי יהודה אריה שווארץ, כיבדתי את מרן בסידור חופה וקידושין, הן מפני שתמיד הוא סידר קידושין אצל ילדי, והן מפני שהיה ראש הישיבה של חתני.

בלילה שלפני החתונה שלח אלי האדמו"ר רבי חיים מאיר מוויז'ניץ, שניים ממשמשיו, להודיע שהוא יבוא לחתונה. באותו הזמן כבר היה האדמו"ר חולה ומרותק לכיסאו, והיות שידעתי כי מבחינה רפואית לא יתאפשר לו לבוא לחתונה, לא הלכתי אליו להזמין אישית, רק שלחתי לו הזמנה מודפסת, כמו ששלחתי לכולם.

פליאתי היתה גדולה, שאף על פי שלא הזמנתי אותו אישית, הוא חושב להגיע. אמרתי לגבאים שאני מופתע, ומרגיש מאד לא נעים, שלא הזמנתי אותו באופן אישי. שאלתי אותם מה עלי לעשות כעת, והוספתי שכבר חילקתי את כל הכיבודים, כך שאיני יודע אפילו כמה לכבד אותו.

הגבאים אמרו לי: "מה שתעשה - זה ענייך, אבל מידת דרך ארץ מחייבת, שתבוא עכשיו עם המחותר, רבי משה שווארץ כדי להזמין את האדמו"ר באופן רשמי". הלכנו אל האדמו"ר, והוא צחק ואמר:

"אני יודע שלא הזמנתי אותי, אבל למרות זאת אני בא". הוא הסביר שהוא בא בגלל הידידות, בגלל הכרת טובה וכו'.

היתה לי בעיה, כיצד להסתדר עם הכיבודים. יכולתי לתת לו רק אחת מברכות הקידושין, שאין זה לפי כבודו, אך לא היתה לי ברירה. עמדנו כבר לפני החופה, והנה אנו רואים את האדמו"ר נישא על כסאו בידי משמשיו, בלוויית חסידים רבים.

מרן ראה אותנו, ומיד ניגש אליו ואמר לו: "רבי, אתם תהיו מסדר הקידושין!". ענה לו האדמו"ר: "אני לא אהיה מסדר קידושין. אני בטוח שכיבדו אתכם בסידור הקידושין, שאם לא כן, כיצד יכולים אתם לכבד אותי"... מרן השיב: "רבי, אתם תסדרו קידושין", ועמד על כך שכך יהיה. לבסוף הבין הרבי, שאם מרן החליט שכך יהיה - שום דבר לא ישנה את דעתו, והוא אכן סידר קידושין.

מרן הבין מיד כשהרבי הגיע, שאין לי כיבוד עבורו, כי איזה כיבוד אפשר לתת אם לא סידור קידושין, ובכל כוחו 'כפה' עליו להיות מסדר הקידושין. החסידים התפעלו מאד מזה, וכבודו של מרן עלה בעיניהם.

קירבתו לילדי ישראל

פן מיוחד בענוותנותו של מרן היה יחסו לילדים. הוא לא היה זקוק 'לרדת' אליהם, כי מעולם לא גבה לבו ולא רמו עיניו להרגיש במשהו יותר מהם. פעמים רבות התיישב עם ילדים והשתתף במשחקיהם... כשדיבר בפני ילדי תשב"ר, בהזדמנויות שונות, דיבר בשפה שלהם, מלב אל לב, ודבריו עשו עליהם רושם בל ימחה.

כאשר נכנסו אליו עם ילדים קטנים כדי לקבל ברכה, נהג מרן לחלק להם סוכריות (אשתי נהגה להביא בשבילו משוויץ כמויות גדולות של סוכריות ושוקולד בהכשר מהודר, ומזה היה מרן מחלק לילדים). מרן לא הסכים, שמישהו יגש לארון כדי להביא לו את השוקולד, כפי שנהוג כל אחד מאיתנו. וכי מי קם בשביל ילדים קטנים?... הוא קם בעצמו, למרות גילו המתקדם ולמרות חולשתו, ניגש לארון, הוציא את המתקים ונתן אותם לילדים.

פעם אמר לי מרן: "אתה יודע, ר' שלמה, יש לך בן בעל דרך-ארץ גדול, אני מתפעל ממנו".

שאלתי אותו, במה ראה שהוא בעל דרך ארץ, והוא השיב לי: "בנך תמיד מקדים לי שלום. אני משתדל מאד להקדים לו שלום, אך אני לא מצליח, כי כבר מרחוק הוא אומר לי שלום".

לא ידעתי באיזה בן מדובר. בירור קצר העלה, כי מדובר בבני הצעיר רבי אברהם ישעיהו, שלמד אז בכתה ד' בתלמוד תורה 'תורת אמת' ברחוב וסרמן (בו התגורר מרן באותה העת). הוא פגש את מרן לעיתים קרובות, ותמיד הקדים לו שלום.

אין מילים ישוכלו להגדיר ענווה כזו. מרן מתפעל מכך שילד בן תשע מקדים לו שלום, והוא אינו מצליח להקדים לו שלום...

"רציתי לבוא בעצמי לאחל לכם שנה טובה"

הזכרתי מעשה מרגש, שבכל פעם שאני מספר אותו אני מתרגש עד כדי דמעות. אם לא שבדידי הוה עובדא, לא הייתי מאמין.

מֵרֵן הַבֵּינ מִיַּד כְּשֶׁהֶרְבִּי הַגִּיעַ,
שֶׁאֵין לִי כִיבוֹד עֲבוּרוֹ, כִּי אִיזָה
כִּיבוֹד אֲפֶשֶׁר לִתֵּת אִם לֹא סִידוֹר
קִידוּשֵׁינִי, וּבְכָל כּוֹחוֹ 'כִּפְה'
עֲלִיו לִהְיוֹת מִסְדֵּר הַקִּידוּשֵׁינִי.
הַחֲסִידִים הַתַּפְעֵלוּ מְאֹד מִזֶּה

שעשיתי למען הציבור... ועל זה צריך מרן לבקש מחילה ולהתנצל - לא יאמן!
את העובדות הנ"ל לא קראתי ולא שמעתי מאחרים. בדידי הווה עובדא, ואני פשוט יצאתי מכלי. היכן ראינו התבטלות כזאת? שאלתי את עצמי, אם כך מתנהג רבן של ישראל - כיצד אני צריך להתנהג... אנחנו כל כך מקפידים על הכבוד שלנו, חושבים שמגיע לנו וכועסים כאשר מרגישים מקופחים. נדמה לי שמי שחי בסביבתו של מרן - ענין הגאווה וההתנשאות 'נשבר' אצלו. לא יתכן אדם, שראה את ענוותנותו של מרן ונשאר עם הגאווה הגסה שלו.
(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'במחיצתם')

בערב ראש השנה, הטלפון בביתי, ומעבר לקו אמרו, שהרב שך רוצה לדבר עם הרב לורינץ. ניגשתי לטלפון ומרן היה על הקו, ואמר לי בהאי לישנא: "אני רוצה לאחל שנה טובה - לך, לרבנית שלך, לילדים ולכל המשפחה". הוא סיים את ברכתו והוסיף "רציתי לבוא אליך באופן אישי לאחל לך שנה טובה, כי כך זה צריך להיות, אני חייב לבוא אליך באופן אישי. אבל מה לעשות, אני כל כך חלש, שאינני מסוגל לעלות לירושלים. אני מתנצל על כך, ומבקש את מחילתך".
התחלתי לבכות, התביישתי מעצמי.
אחר כך שמעתי את מרן אומר לר' דוד צימרמן: "תשאל אותי האם הוא שמע היטב את כל מה שאמרתי לו. הרב צימרמן שאל אותי, והשבתי ששמעתי כל מילה. מרן הוסיף ושאל, ואני שומע אותו ברקע: "האם הוא שמע שאני רציתי לבוא באופן אישי, והייתי מחוייב לעשות זאת, רק שאינני יכול לעשות זאת בגלל החולשה ואני מבקש את מחילתו?" הרב צימרמן העביר לי את השאלה, אמרתי לו: "שמעתי! מרן רצה לוודא, ששמעתי שהוא מבקש להתנצל על זה שהוא לא בא".

לאחר שווידא ששמעתי כל מילה, לקח מרן שוב את השפופרת ואמר: "עכשיו אני רוצה לאחל לכם עוד פעם שנה טובה בשבילך וכו'".
סיפרתי זאת לבני ביתי בדמעות, אין צורך לספר איזה רושם עשה הדבר על בני הבית.
לבי נשבר בקרבי. ענווה עד כדי כך, קשה להאמין... אבל למרות שהציבור יתקשה להאמין אני חייב לפרסם זאת, יש בסיפור זה תועלת גדולה מאד. תארו לעצמכם, אילו הייתם שומעים את מרן אומר לאדם פשוט: "רציתי לבוא? כי הוא חושב שאולי, אולי עשיתי למענו משהו... והלא האמת היא, כי למענו לא עשיתי אף פעם שום דבר, הוא לא היה זקוק לשום דבר... אלא אולי משום

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

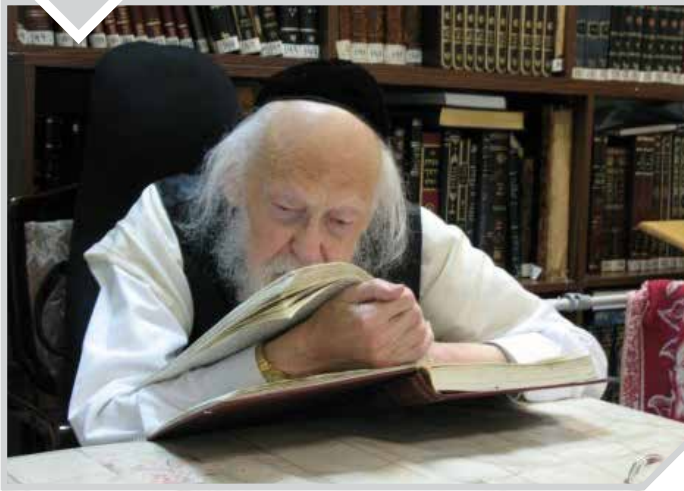
הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

באותו ערב, בהיותי בביתי, הרהרתי במה שהתרחש, וחשתי שלא לחינם שאלני מרן לשמי. פניתי שוב למחרת וביקשתי ממרן רשות לשבת בעת קבלת הקהל, להקשיב לשאלות ולתשובות הניתנות. "נו נו, הגיב הרב. אני פירשתי זאת כנתינת רשות, שסביר שמרן הצטער עליה לאחר מכן.

הגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א על הקשר המיוחד עם מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

"והוא כהן לא-ל עליון" (בראשית י"ד, י"ח)

זמן קיום מצווה מסויימת, הרי היא מתקיימת על פי כל ההידורים והחומרות עליהם נצטוונו, ורגע לאחר מכן כבר חזר הרב לתלמודו. לכל זמן ועת, זמן לקיום המצוה וזמן ללימוד התורה, וכל מה שמתרחש מסביב אינו משנה כלל את חובת האדם בעולמו, לימוד התורה הקדושה. זהו ה'מופת' הגדול ביותר שזכיתי לראות אצל הרב, ובעיני זה שיא השיאים של הדמות הנשגבה הזו.

לא היו דברים יוצאי דופן?

ראיתי לפעמים דברים שהרב הופתע מהם, לאו דווקא מהשאלה, אלא מהנקודה הפנימית של השואל. מקרה אחד שנחקק בעצמותי אירע לפני כמה עשורים. נכנס יהודי אחרי פטירת רבו מרן ה'בית ישראל', זיע"א, סיפר שרבו בא בחלום והורה לו לתת לצדקה סכום גדול מאוד מאוד. והוא בא לשאול לגבי התרת נדרים או כיצד לנהוג. הרב הרים עיניו ושאל, הרבי שלך מבקש ממך, למה אתה מחפש היתרים?

ההוא הגיב, כדאי שאני אתן? שאל הרב, אתה בעל יכולת, בר הכי? אמר שכן, אם כן, למה שלא תתן?

סבר ההוא וקיבל, יצא מבלי לומר מילה. הרב מאד התפעל, שיהודי מתנהג עם קונו בפשטות ללא חכמות ומבלי לנסות להתחמק ולמצוא היתרים. מרן מאד החשיב זאת והתפעל. אציין כי היה מדובר בסכום נכבד מאד. סכום שגם אברך לפני גזירות ליברמן ושות' היה מתקשה לעמוד בו.

'בבחרותי למדתי ב'כרם ביבנה', שם עסקתי עם חברי בלימוד סדר 'זרעים', בשלב מסויים ביקשוני לרכז לימודי הלכה בישיבה ונהגתי לעלות מידי שבוע לירושלים. מרן היה משיב לשאלותי בעיקר במצוות התלויות בארץ.

מאז הייתי עולה מידי פעם אל לשכת הגזית בירושלים, מציג את שאלותי ומקבל תשובה, כעוד מאות ואלפי פונים שביקשו לדעת את דבר ה' זו הלכה.

באחת הפעמים שאלתי שאלה - שבמבט של עשרות שנים לאחור אולי לא היתה במקומה - וביקשתי לדעת אם ניתן לסמוך על השחיטה של כשרות פלוגית. מרן הפנה אותי לרב מסויים הבקי במתרחש באותה מערכת. ואז שאלני: "דו קענסט עהם? (-האם הנך מכיר?)", עניתי שכן, ואף הסברתי כיצד אני מכירו. מרן הרים את עיניו אלי, ולראשונה שאלני לשמי.

באותו ערב, בהיותי בביתי, הרהרתי במה שהתרחש, וחשתי שלא לחינם שאלני מרן לשמי. פניתי שוב למחרת וביקשתי ממרן רשות לשבת בעת קבלת הקהל, להקשיב לשאלות ולתשובות הניתנות. "נו נו, הגיב הרב. אני פירשתי זאת כנתינת רשות, שסביר שמרן הצטער עליה לאחר מכן'.

מדוע אתם סבורים שהצטער?

"מסתמא", אומר הרב בחיוך, "גם אני הייתי מצטער לו היו עושים לי כך".

למעלה משלושה עשורים ישב הרב באוהל מועד, עומד ומשמש, מביט, מאזין ומקשיב לכל פרט, לכל שאלה ולכל תשובה.

מרן הגרי"ש לא הרבה בדיבור כידוע, האם זכור לכם מקרה מיוחד או יוצא דופן - עליו תוכלו לספר - בו יצא הרב מגדרו?

בתיאורים המצויים על מרן הגרי"ש זצוק"ל, פעמים חסר האמת הפשוטה. אם אתבקש לזקק את כל מה שזכיתי לראות - להגדרה אחת, תהיה זו ההגדרה הבאה. השתוות וקיום רצונו יתברך!

במעגל השנה אנו מצויים ברמות שונות של התלהבות והתעוררות. אצל מרן - להבדיל - היו כל העיתים שווים, כל ימות השבוע וכל ימות השנה, וכל שנות חייו. בין אם מדובר בחודש תשרי, או תמוז, או פורים, או ערב פסח. בכל רגע עושים את המוטל עלינו. ובהגיע

האם קבלתם ממרן כללי פסיקה וגדרי הלכה כיצד לפסוק ומתי?

לא בזכותי את זמנו של מרן בשאלות, אך הקשבתי לשאלות שנשאל והאזנתי לתשובות שנתן. לעיתים שאלתי על התשובה שניתנה. במשך כל כך הרבה שנים, הרי גם תלמיד שאינו הגון קולט משהו. אך איני יכול לגזור מכך כללי פסיקה. ישנם מקרים של הפסד מרובה ושעת הדחק, ואי אפשר לפרסם תשובה מסוימת ולגזור ממנה על מקרה אחר, גם אם היא דומה, כי כל מקרה לגופו.

סיפרתם כי ראשית לימודכם ועיסוקכם היה במצוות התלויות בארץ, מה גרם לכם לבחור בחלק זה של התורה?

סדר זרעים הוא כמובן חלק מתורתנו הקדושה. ומגיל צעיר נמשכת לכך, וכאמור, לעולם ילמד אדם מה שליבו חפץ. בהמשך אף נוכחנו חברי ואני לראות כי רובנו, למרות שאנו חפצים לקיים מצוות אלו הלכה למעשה, הרי לרוב לא בדיוק יודעים כיצד לנהוג. בניגוד להלכות שבת לדוגמא, בהם קיימת מסורת של לימוד וקיום ההלכה מדור ודור, מסב לאב ומאב לבנו ומרב לתלמידו. הרי שבהל' התלויות בארץ לא הייתה מסורת כזו, בעיקר מכיוון שעם ישראל גר ברוב השנים בחוץ לארץ, שם מצוה זו אינה נוהגת. וראה את דבריו של אחד מרבותינו הראשונים לפני כשבע מאות שנה, רבי אשתורי הפרחי בהקדמה לספרו 'כפתור ופרח': הן הייתי כשני שנים בגליל, דורש וחוקר את הארץ, ועוד חמש שנים בשאר ארצות השבטים, לא מנעתי עצמי שעה אחת מרגל את הארץ, ברוך העוזר...

הוא ממשיך וכותב כי מטרתו בספר זה להסיר את החלודה שהצטברה וכיסתה את המצוות התלויות בארץ, הן מחמת מיעוט העיסוק בלימוד הלכות אלו, והן מחמת שאינן נוהגות בחו"ל. זכורני כי בשנות לימודי בישיבה, נהגתי להיכנס למטבח להפריש תרומות ומעשרות. היתה שם אשה מבוגרת שבישלה עבורנו, יראת שמים, שהקפידה להפריש חלה מכל מנת בצק, קטנה ככל שתהיה. אך למרות זאת, התקשתה להבין את הצורך בהפרשת תרו"מ ונימוקה עמה, כי אביה היה אדם צדיק ומקפיד על קלה כבחמורה ולא קיבלה ממנו מסורת שכזו. כל הסברי כי אביה התגורר בחו"ל, שם לא היה חיוב כזה, ואילו כעת אנו בארץ ישראל. מכיון שבגירסא דינקותא לא הוטמעה בה חובה זו.

הרב הרים עיניו ושאל, הרבי
שלך מבקש ממך, למה אתה
מחפש היתרים? ההוא הגיב,
כדאי שאני אתן? שאל הרב, אתה
בעל יכולת, בר הכי? אמר שכן,
אם כן, למה שלא תתן? סבר
ההוא וקיבל, יצא מבלי לומר
מילה. הרב מאד התפעל...

בית המדרש להלכה

את כל זאת מביא הרב על מנת לשבר את אוזנינו במצב ששרר באותו זמן. מה שחזיק את החלטתו לעסוק בלימוד הלכות אלו בכל מסגרת לימודית בה שהה. הרב לא הסתפק בלימוד עצמי והתחיל לפעול במסגרת בית המדרש להלכה בהתיישבות. "התחלנו ממסגרת כולל לעשרה אברכים שסקו בלימוד סדר זרעים, ולאט לאט התרחבו ספסלי בית המדרש. למדנו על מנת ללמוד, אך גם על מנת לעשות. והחלנו להדפיס חיבורים בנושא.

"כאשר באנו להדפיס את הירושלמי לזרעים, ערכנו פירוש הנצרך לאדם שרגיל ללימוד הישיבתי בתלמוד בבלי, וכעת חפץ וחשקה נפשו להשקיע עיונו בלימוד הירושלמי. ערכנו פירוש בדרך העיון הישיבתית, שכל לומד יוכל להרגיש שהוא לומד בדרך ובכללי הלמידה והעיון בהם הורגל מלימודו ב'בבלי'.

"ב"ה שמאז הקול הולך וגדל, ומאז היווסדו בשנת תשל"ט, התרחב ה'כולל' לפעילות אדירה לתועלת הציבור. בשנת תשס"ז נחנך בית המדרש המפואר בשכונת הר נוף, ומרן הגר"ש נכח בחנוכתו בחול המועד סוכות באותה שנה.

"משערי בית המדרש יצאו לאור, עשרות חיבורים תורניים, לצד אין ספור מיזמים לתועלת הציבור ועד היד נטויה".

(מאת משה בלוך מתוך 'מן השורש' אלול תשפ"א)

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

המבצע חוזר לתחילת זמן חורף

תרומם 23 ש"ח
למשך 12 ח
סך כל התרומה
וקבל מ
• סט 'משנה
של 'דר
• ספר המפ
המשנ
* סט 'משנה ברור
וכן ספר המפתח

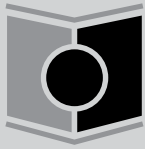

תרומם 20 ש"ח לחודש
למשך 10 חודשים
סך כל התרומה 200 ש"ח
וקבל מיידית
• סט 'לקראת שבת'
• ספר המפתח על
המשנ"ב
* 'לקראת שבת' סט הספרים שנקרא
בשקיקה בכל העולם היהודי, 5 כרכים
עם אלפי סיפורים מרתקים לפרשת
השבוע מלוקטים מהמבחר של
עלוני 'לקראת שבת' של 'דרשו'
וכן ספר המפתח על המשנ"ב

תרומם 20 ש"ח לחודש
למשך 6 חודשים
סך כל התרומה 120 ש"ח
וקבל מיידית
• חמשה חומשי תורה
של 'דרשו'
• סט 'דרש דוד' על
התורה
• ספר המפתח על
המשנ"ב
* חמשה חומשי תורה בכרך אחד * סט 3
כרכים 'דרש דוד' על התורה * ספר
המפתח על המשנ"ב

המבצע לזמן מוגבל, למבצע

Dirshu
 דרשו ד' ועוזו
 קרן עולמית להיוזק
 ועידוד לימוד התורה

המבצע הגדול של 'דרשו' ו'אחינו' חוזר לתקופה קצרה. תורמים לפעילות הקירוב של ארגון 'אחינו' וזוכים במתנות מ'דרשו'.

זכייה מיידית של הספרים שכבשו את העולם היהודי.

תרום 28 ש"ח לחודש
 למושך 16 חודשים
 סך כל התרומה 448 ש"ח

זקבל מיידית

- סט 'משנה ברורה'
- סט 'לקראת שבת'
- סט 'דרש דוד'
- חמשה חומשי תורה
- וספר המפתח על המשנ"ב

* משנ"ב - 6 כרכים, 'לקראת שבת' - 5 כרכים,
 'דרש דוד' - על התורה 3 כרכים, חמשה חומשי
 תורה בכרך אחד, ספר המפתח על המשנ"ב

תרום 24 ש"ח לחודש
 למושך 16 חודשים
 סך כל התרומה 384 ש"ח

זקבל מיידית

- סט 'משנה ברורה'
- סט 'לקראת שבת'
- ספר 'דרש דוד'
- ספר המפתח על
 המשנ"ב

* סט 'משנה ברורה' - 6 כרכים,
 'לקראת שבת' - 5 כרכים,
 ספר 'דרש דוד' - על מסכת אבות,
 ספר המפתח על המשנ"ב

תרום 276 ש"ח לחודש
 למושך 16 חודשים
 סך כל התרומה 4416 ש"ח

זקבל מיידית

- סט 'משנה ברורה'
- סט 'לקראת שבת'
- סט 'דרש דוד'
- חמשה חומשי תורה
- וספר המפתח על המשנ"ב

* סט 'משנה ברורה' - 6 כרכים,
 על המשנ"ב

בחול המועד סוכות האחרון, אני קם בבוקר ורואה בטלפון שלי שיחה שלא נענתה והשעה היא רבע לשתיים בלילה! מאחד השומעים שלפעמים מתקשר אלי לברר שאלות שצצו לו בלימוד

לרגל יומא דהילולא של מרן הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, הג"ר אפרים סגל שליט"א, מגיד שיעור ב'דף היומי' ב'דרשו' וראש כולל אברכים דחסידי קרלין סטולין בביתר, מספר על האתגר שבמסירת שיעורים אל מול המצלמה, ועל התגובות המעניינות של קהל השומעים

אליעזר (לייזר) רוט

מאות אלפי יהודים ברחבי הארץ והעולם, החלו השבוע ללמוד בגיל וברננה את מסכת ראש השנה, לאחר שסיימו את מסכת ביצה, במסגרת לימוד 'הדף היומי'.

יומיים בלבד אחרי שכל אותם מאות אלפים החלו ללמוד את מסכת ראש השנה, חל יומא דהילולא רבא של מורינו הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, ראש ישיבת 'חכמי לובלין' ומחולל רעיון 'הדף היומי'.

לרגל יום ההילולא ושמחת הסיום וההתחלה, פנינו למגיד השיעור המפורסם של 'דרשו' הג"ר אפרים סגל שליט"א, אשר זוכה להיות אחד מגדולי מגידי השיעורים המוקלטים והמצולמים, ואלפים רבים מאזינים מדי יום לשיעוריו המיוחדים, הנאמרים גם בלשון הקודש וגם באידיש, וזוכים להיענות רבה מצד ציבור הלומדים שנהנה להאזין לשיעורים ולסיים באמצעותם את הש"ס כולו בסייעתא דשמיא.

גישה ייחודית יש לו, לרב סגל, שהוא נוהג לפרש את הגמרא בפרוטרוט ובהסבר שווה לכל נפש, כך שגם מי שלומד את הסוגיה בפעם הראשונה בחייו יכול להבינה על בוריה מתוך השיעור, ומאידך השיעורים מתומצתים מאוד, ואין בהם אריכות מיותרת המכבידה על כושר הריכוז של המאזינים והצופים.

שאלנו את הרב סגל, איך באמת מצליחים לתמצת בכל פעם מחדש, את דף הגמרא, לשיעור קצר יחסית, אבל עם הסבר מאיר עיניים באופן השווה לכל נפש.

"כמו בכל דבר אחר בחיים, ביתר שאת בכל הקשור ללימוד התורה, הדבר הראשון שצריך לעשות זה להתפלל להצלחה", הוא משיב. "כל יום בתפילת שחרית, בברכת אהבת עולם אני מבקש ומתפלל בכוונה גדולה כפי יכולתי שאזכה ל'למוד וללמד', כלומר ללמוד היטב ללא טעות ח"ו, ושה' ייתן את המילים הנכונות להסביר לשומעי השיעור את דברי התורה כהוגן. לאחר מכן, בתפילת שמונה עשרה, אני שוב שופך שיח ומתפלל מעומק הלב שאזכה ללמוד בצורה נכונה, וללמד בצורה הטובה ביותר, שלא יארע דבר תקלה על ידי ושהסברים יצאו מפי בסייעתא דשמיא כשהן מסודרים באופן שיהיה הכי מובן והכי בהיר באוזני השומעים.

"חוץ מהתפילה צריך כמובן להתכונן גם למלחמה, מלחמתה של תורה. אצל החסידים אומרים שההכנה למצווה גדולה יותר מהמצווה,

אבל כמדומני שבעניין של מסירת שיעור יודו גם אלו שאינם חסידים שההכנה לשיעור חשובה יותר מהשיעור עצמו. כדי שהשיעור יהיה בהיר ונהיר, המגיד שיעור חייב לדעת את החומר בבהירות מוחלטת. אם אני רוצה למסור את השיעור בקיצור נמרץ, באופן יסודי ובהסבר חד וחלק, אני צריך להתכונן במשך כמה שעות ללמוד את הדף הדק היטב, ואז אפשר להסביר אותו במהירות ובהירות בסייעתא דשמיא".

אולי תוכלו לשתף אותנו איך נראית הכנה לשיעור? לומדים את הגמרא כמה פעמים? מעיינים בכל ספרי הראשונים והאחרונים, או מה? "מה שהכי חשוב זה ללמוד היטב את דברי הגמרא, וכן ללמוד ביסודיות את דברי רש"י ולדקדק בדבריו. אם רש"י מוסיף מילה, הוא לא סתם הוסיף אותה. אם רש"י מסביר אחר כמה שהיינו מסבירים, יש לו סיבה למה הוא הלך להסבר שונה ממה שנראה כפשט הפשוט בהשקפה ראשונה.

"בכלל, אני מאוד משתדל שהשיעור יכיל את כל דברי רש"י, למרות שאיני מקריא את רש"י כלשונו במהלך השיעור המוקלט. לא פעם רש"י נכנס לעניינים צדדיים במקצת, וגם אז אני משתדל להזכיר את זה בתוך השיעור, תוך כדי ההסבר של הפשט של דברי הגמרא. "אם המפרשים התקשו בדברי רש"י ושאלו עליו, אני משתדל לציין את זה, בקצרה אומנם, אבל אני משתדל לציין והכל תלוי במסגרת הדף ובהיקף הסוגיא שבאותו יום.

הטובה יותר להסברה. בנוסף לא פעם מעלה החברותא שאלות בפשט שלא חשבתי עליהן - ושייתכן שגם עוד שומעים יתקשו בזה ועלי לתת את דעתי על כך בשיעור, וזה גם עונה קצת על השאלה הקודמת ששאלתם."

אחרי כל ההכנות האלו, מסירת השיעור עצמה קלה הרבה יותר, לא כך?
"האמת היא שלמרות כל ההכנות וההיערכות הרבה, רגע האמת הוא בסופו של דבר באולפן ההקלטות, מול המצלמה.

איזה סוג אנשים מאזינים לשיעור? יש סגנון מסוים או שקהל היעד מגוון?

"האמת שקשה לאפיין את סוג האנשים שמאזינים לשיעור זה או לשיעור אחר. כל אחד יש לו את נטיית הלב שלו לסגנון שמושך אותו יותר. יש שומעי שיעור שהם תלמידים מושבעים של הג"ר אליהו אורנשטיין, יש כאלו שלא יוותרו בשום אופן על הג"ר מאיר שפרכר, ששניהם מגידי שיעורים ותיקים ומצליחים מאוד ב'דרשו', ויש כאלו שנהנים לשמוע דווקא את השיעורים שלי. יש גם אנשים שצריכים להחליף כל תקופה מגיד שיעור, ויש כאלו שאוהבים לגוון ובחרים כל יום לשמוע מישהו אחר. כל אחד ונטיית הלב שלו.

"באופן כללי אני יודע לומר שיש שני סוגי מאזינים לשיעורים שלי, אבל לא לפי 'סוג אנשים' אלא לפי מטרת השמיעה. יש כאלו שזה הלימוד שלהם של הדף היומי. הם שומעים, לומדים את הדף יחד אתי בסייעתא דשמיא, ולאחר מכן ממשיכים לעיסוקים אחרים. יש כאלו שאחר כך ילמדו את הדף בתוך הגמרא, אחרי שכבר נסללה הדרך והם הבינו את הדברים.

"הסוג השני זה האנשים שלומדים לבד את הדף, ולאחר מכן מאזינים לשיעור כמעין סיכום וחזרה על הנלמד, בין אם זה על ידי התקשרות מהרכב או מהאוטובוס ובין אם זה מצפייה בשיעור המצולם.

"רק לאחרונה סיפר לי אחד מנבחני דרשו, שהגיע יום חמישי בלילה, ערב המבחן, ואמנם הספיק ללמוד את כל 30 הדף, אבל לא הספיק לחזור עליהם ממש לפני המבחן. הוא התיישב עם השיעורים בליל שישי, והשיעורים הם כ-20 דקות לדף, ובטכנולוגיה של היום אפשר לורז את מהירות הדיבור [גם במערכת הטלפונית במספר 077-2222666 זה התחדש לאחרונה, ע"י הקשת 9 בעת שמיעת השיעור והאטת הקצב ע"י הקשת 7] לכפול, כך שכל שיעור הפך ל-10 דקות בלבד, ותוך 5 שעות הוא חזר על כל 30 הדף."

זה קורה הרבה, שאנשים מגיבים לשיעורים ומשתפים אתכם בתועלת שהם מפיקים משיעורים אלו?

"בוודאי. תגובות מגיעות כל הזמן, גם משומעי השיעורים בלשון הקודש וגם משומעי השיעורים באידיש.

"אחד הדברים שמרגשים אותי במיוחד, זה העובדה שיש צופים ומאזינים בכל שעות היממה ממש. אני ישן או אוכל, ובזמן הזה מישהו מאזין לשיעור שהקלטתי. מצד אחד זה מאוד משמח אותי כי ב"ה אני זוכה ליזכות את הרבים באופן שלא דמיינתי שאזכה לו, אלמלא החליטו ב'דרשו' להעסיק אותי ולעשות כזה פרסום לשיעורים שלי, אבל זה גם

"עם זאת, במקרים רבים אנחנו מזכירים גם פירושים אחרים משל רש"י, מפירושי הראשונים האחרים, ובמיוחד במקומות שהפירוש של רש"י מחדש וראשונים אחרים אומרים בדרך היותר פשוטה, אני מזכיר גם אותם לצד רש"י.

"אבל חלק לא פחות חשוב מהלימוד וההבנה של דברי הגמרא והדקדוק בדברי רש"י, זה החלק של צורת ההסבר. אני משקיע לא מעט מחשבה בניסיון לתמצת את ההסבר, לנפות ממנו החוצה כל מה שמיותר ולא מוסיף להבנת העניין עצמו, ורק לאחר שיש לי תוכנית איך להסביר כל דבר, אני מתחיל להקליט את השיעור מול המצלמה.

"לא פעם אני עוצר באמצע ההקלטה כי אני מרגיש שההסבר שהסברתי לא מספיק בהיר ומתומצת. בכזה מקרה אני שב ומסביר את הקטע שוב, ולאחר מכן בעריכה מורידים את ההסבר הראשון והפחות מוצלח, לפי רשימה מסודרת של מחיקות ותיקונים שאני מעביר למחלקת העריכה."

אבל גם המגיד שיעור שימסור את שיעוריו בשפה הכי ברורה והכי בהירה בעולם, תמיד יש שאלות שצצות ועולות בקרב השומעים, אתם מנסים להתמודד עם זה? לנסות להקדים מראש את המענה לשאלות הנפוצות שצפויות להישאל על ידי הלומדים?

"כמובן. זאת עבודה קשה שבמקדש, לנסות להעריך מראש מה ישאלו השומעים את עצמם, ולנסח את התשובות בתוך דברי ההסבר לגמרא עד כמה שאפשר בלי להיכנס לשאלות ותשובות.

"הרי מצד אחד הסגנון של השיעור הוא שיעור קצר להבנת דברי הגמרא היטב על בוריים בלא להתרחב לדברי התוס' ושאר המפרשים שאינם שייכים לפשט עצמו, מצד שני קשה לקבוע איזה חלק כן שייך ממש לפשט שמפריע ללומד להבנה.

"בעבודתי כר"מ בישיבה בעיה זו אינה קיימת, כי אני מכין תשובות לשאלות שיתכן שישאלו, ואז בשעת השיעור - אם בחור שואל אני עונה לו, ואם אף אחד לא שאל אני ממשיך הלאה כדי שלא להעמיס על התלמידים, אבל בשיעור מוקלט זה אכן יותר בעייתי, וגם על זה אני מתפלל ומבקש סייעתא דשמיא שהקב"ה יאיר את עיני וינחה אותי איך להסביר את הגמרא באופן שתהיה מזה התועלת הגדולה ביותר לשומעים."

אתם מוסרים את השיעור לקהל שומעים לפני ההקלטה, כדי להתאמן על ההסבר לפני ההקלטה?

"זה בלתי אפשרי, כי ההקלטה היא הרי הרבה לפני שמגיע זמנו של הדף הזה ב'דף היומי', הציבור לומד לפי סדר 'דף היומי' אי אפשר להחזיק לומדי שיעור שבו לומדים 20 דף קדימה..."

"מה שכן, אני מאוד משתדל ללמוד את הגמרא עם חברותא לפני שאני מקליט שיעור, ומלבד מהתועלת הברורה שיש בזה שבלימוד על ידי חברותא אפשר להגיע יותר לעומק הפשט בהבנה נכונה ומדויקת יותר של הדברים, יש כאן גם את העניין של האימון והסברת הדברים, כסוג נוסף של הכנה לקראת מסירת השיעור עצמו אל מול המצלמה, כי רק אחרי שמסבירים למישהו אחר את הגמרא רואים מה היא הדרך

"למעשה הקשר החל עוד לפני שנולדתי. ההורים שלי מקורם בקיבוץ הפץ חיים שהיה היישוב הראשון בארץ ששמר את שנת השמיטה כדת וכדין!!! מה גם שהיינו מרבים לבקר בחפץ חיים אצל הסבא והסבתא, כך שכל הנושא הזה של המצוות התלויות בארץ ובמיוחד שנת השמיטה, ליווה אותנו והיה חלק משמעותי מאוד מהחינוך שקיבלנו בגיל צעיר"

הרה"ג ר' בצלאל גודלבסקי מלומדי בית המדרש הגבוה להלכה בהתיישבות החקלאית, שהופקד על הכנת מבחני 'דרשו' לתוכנית 'קנין שביעית', מדבר על השיבות הלימוד והעיסוק בהלכות אלו, כדי להינצל מאיסורי שביעית וכדי להחיש את הגאולה השלמה

אליעזר (לייזר) רוט

רבבות יהודים בכל רחבי הארץ והעולם, החלו בימים האחרונים את סדר הלימוד בתוכנית הייחודית 'קנין שביעית' מבית 'דרשו', במסגרתה הם צפויים ללמוד בס"ד בעשרת החודשים הקרובים את מסכת שביעית שבסדר 'זרעים', עם הלכות שביעית ברמב"ם, ועם ספרו של מרן שר התורה, 'דרך אמונה'.

התוכנית גובשה ויצאה לדרך כבר לפני שתי שמיטות, כשארגון 'דרשו' החליט להקדיש כוחות גדולים בנושא זה של עידוד לימוד הלכות 'שביעית', על פי הכוונתם של מרנן ורבנן גדולי הדור זצוק"ל ויבלחט"א גדולי הדור אשר עמנו חיים היום לאוי"ט.

את סדר הלימוד גיבש הגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א, נאמן ביתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, וראש בית המדרש להלכה בהתיישבות החקלאית 'אמונת איש' - אשר הינו המקום המוביל והמרכזי בארה"ק, העוסק בלימוד ההלכות של המצוות התלויות בארץ, ובכללן מצוות השמיטה.

עם פרוס שנת השמיטה תשפ"ב, יוצא 'דרשו' פעם נוספת עם התוכנית הייחודית, ואת המבחנים שיערכו בס"ד מדי חודש בחודשו במהלך תקופת התוכנית, עורך הרה"ג ר' בצלאל גודלבסקי, מלומדי בית המדרש להלכה בהתיישבות החקלאית, ומרבני ישיבת 'בית אליהו' בבית שמש.

"הקשר שלי עם שנת השמיטה והמצוות התלויות בארץ, מתחיל עוד משנות ילדותי המוקדמות", מספר הרב גודלבסקי בשיחה שקיימו עמו השבוע, לרגל תחילת הלימוד בתוכנית 'קנין שביעית'. "למעשה הקשר החל עוד לפני שנולדתי. ההורים שלי מקורם בקיבוץ הפץ חיים שהיה היישוב הראשון בארץ ששמר את שנת השמיטה כדת וכדין!!! מה גם שהיינו מרבים לבקר בחפץ חיים אצל הסבא והסבתא, כך שכל הנושא הזה של המצוות התלויות בארץ ובמיוחד שנת השמיטה, ליווה אותנו והיה חלק משמעותי מאוד מהחינוך שקיבלנו בגיל צעיר".

"יש מכתב של החזון איש, שבו הוא כותב בשמחה רבה שבעז"ה בעוד מושבים, עומדים לשמור שמיטה כמו ששמרו כבר בשמיטה הקודמת בחפץ חיים...

"הם עמדו בקשר רציף עם מרנא החזון איש זצוק"ל, שהיה מדריך אותם ומכוון אותם בכל ענייני הלכות השמיטה, ואכן הם היו גיבורי כח אמתיים

כי הם שמרו שמיטה כשהתנאים היו רחוקים מאוד מלאפשר זאת על פי דרך הטבע".

"מטבע הדברים, כשגדלתי והייתי לאיש, נמשכתי ללימוד של המצוות התלויות בארץ, ואכן זכיתי להתקבל כחבר מן המניין באחד מהכוללים שבבית המדרש הגבוה להלכה בהתיישבות החקלאית, בראשות הגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א, ולאחר מכן גם פתחתי בהוראתו סניף של בית המדרש, בדמות כולל ערב שפעל בבית שמש בה אני מתגורר, ללימוד המצוות התלויות בארץ, כעניין שנאמר "ואמונתך בלילות", וידוע ש'אמונה' זה סדר זרעים, כך שלימוד סדר זרעים בלילה יש בו טעם לשבח...".

מה באמת העניין הגדול שעושים מלימוד הלכות שביעית? לכאורה הלכות אלו פחות מעשיות עבור רוב האנשים המתגוררים בעיר, ומי שיש לו חצר יכול בקלות ללמוד את ההלכות הנוגעות אליו, למה צריך להשקיע כל כך שכל כלל ישראל יעסוק בהלכות אלו דייקא?

"דבר ראשון צריך לזכור שכל יהודי מחויב בידיעת התורה כולה ובכלל זה גם הלכות שביעית", משיב הרב גודלבסקי על אתר, "אבל התשובה הזאת לא מסבירה עדיין מה מיוחד דווקא בהלכות שביעית יותר מהלכות עגלה ערופה למשל, או הלכות אבר מן החי וגיד הנשה..."

"התשובה נעוצה בדבריו של מרן החזון איש על דברי חז"ל שבמוצאי שביעית בן דוד בא: במוצאי שביעית בן דוד בא בתנאי שישמרו שביעית, כאשר גיבורי כח עושי דברו, מוסרים את הנפש על קיום המצווה תוך איבוד מקור הפרנסה למשך שנה שלמה וכו', כשיש לעם ישראל כזאת זכות עצומה של שמירת שנת השמיטה כהלכתה, או אז נזכה למוצאי שביעית בן דוד בא ולגאולה השלמה.

"לכן חשוב במיוחד ללמוד את ההלכות כדי שנוכל לקיים את מצוות שנת השמיטה כהלכתה באופן הטוב ביותר, ולא ניכשל חלילה באיסורי שביעית, שעליהם כתבו התוס' במסכת סוכה ש"אין מספר לדינים ולאיסורים שיש בפירות שביעית". זאת לשון מאוד חריגה של תוס', 'אין מספר'!!! זה מזכיר כמעט את מה שאומר הגאון רבי יונתן אייבשיץ ב'יערות דבש' והוא גם על ידי מרנא החפץ חיים בהקדמה לחלק ג' של המשנה ברורה, שמי שאינו בקי בהלכות שבת על בוריים, לא ימלט שייכשל חלילה באיסורי שבת החמורים.

"ולמרות שנהוג לחשוב שהלכות שמיטה ניתנו רק לחקלאים ול'מושבניקים', זה ממש לא נכון. זה נוגע להרבה מאוד יהודים שמתגוררים בעיר ושמימיהם לא החזיקו ביד מעדר או מזמרה!

"בנוסף לכל, יש גם את העניין הסגולי של לימוד הלכות אלו. אין שום ספק שעל ידי ריבוי לומדי הלכות שביעית, יש ריבוי של חקלאים שנוטשים את שדותיהם בשנה השביעית, ונמנעים לחלוטין מעבודה בשנה זאת, למרות שמבחינתם מדובר בהפסד כספי עצום, הם משלמים את ההלוואות לבנקים על הטרקטורים והציוד היקר שהם חייבים להחזיק, ולא מרוויחים את הכסף הנדרש כדי לעמוד בהלוואות העתק הללו. אנחנו רואים שבכל שמיטה הולך וגדל מספר החקלאים שומרי השביעית באופן שאי אפשר להבין בכלל על פי דרך הטבע, ונכון ש'קרן השביעית' מיסודם ובהכוננתם של גדו"מ מחוללת גדולות ונצורות, ובפרט בשמיטה זו כאשר רוב הקרקעות החקלאיות בא"י מושבתות, אבל עדיין את ההצלחה וההתרחבות של שמירת השמיטה יש בהחלט לזקוף לריבוי הלומדים בהלכות אלו, שכן כל מעשה טוב שיהודי עושה, משפיע על כלל ישראל וגורם ליהודי אחר להתעורר גם כן לאותו עניין".

הזכרתם שהלכות שמיטה נוגעים גם לאנשים שמימיהם לא עבדו בעבודת הקרקע, אולי תוכלו לתת לנו כמה דוגמאות לעניין?

"קודם כל כל אחד אוכל פירות וירקות ומחוייב ללמוד את הלכות שביעית על בורין כדי שלא ישל באיסור סחורה והפסד פירות שביעית ח"ו. צריך לדעת מה מותר לקנות וכיצד, מהו השימושים המותרים בפירות שביעית וכיצד יש להמנע מהפסדם. ודאי שאלו הנוהגים קדושת שביעית גם בפירות שגדלו בקרקע של נוכרי בארץ ישראל כדעת מרנא החזון איש וכפי שהורה לנהוג מרן הגרי"ש אלישיב הדברים נוגעים להם יותר למעשה.

"אגב, גם בפירות המיובאים מחו"ל יש דינים מסוימים שצריך לדעת, יש תנאים מסוימים לגבי האופן שאפשר למכור אותם בשביעית.

"מעבר לעניין הפירות והירקות, יש גם מלאכות שביעית של עבודת הקרקע שנפוצות מאוד גם בבתי. אם יש לך עציץ והוא נפל ונשפך, מותר להחזיר את האדמה לעציץ או אסור? אם הצינור של המזגן מטפף מים לגינה של השכן ומשקה שם צמחים, מותר להדליק את המזגן או שצריך להאריך את הצינור ולהביא אותו למקום שאין צמחים? ואם זאת לא גינה של השכן אלא גינה שלך? ואם הגינה משותפת לכל הבניין? ומה

לגבי מי השטיפה של רצפות הבית, צריך להקפיד עליהם שלא ישקו צמחים בגריפתם החוצה? האם יש הבדל במקרה שמהול בהם חומר שטיפה למקרה שמדובר במים נקיים בלי חומרי ניקוי, או שאין הבדל? "ומה לגבי מי שגר באזור מתחרד, והאחראי על ועד הבית מעסיק גנן בחצר, ואינו מוכן לשמוע בקול השכנים המוחים על כך ומבקשים שלא יבוצעו מלאכות בשביעית? כיצד עליו לנהוג?

"חסרות אפשרויות להיכשל באיסורי שביעית? לא ולא, מי שלא יודע הלכה עלול להיכשל. זה דבר פשוט וברור, ורק מי שלא למד מעולם את הלכות שמיטה יכול לחשוב שההלכות האלו לא נוגעות עבורו. מי שילמד ויעסוק בהן יגלה לא פעם ולא פעמיים שההלכות הללו נוגעות עבורו מאוד מאוד, ובלי לדעת אותם הוא עלול להכשל ח"ו.

"לא זו אף זו, גם אם נאמר שאכן ההלכות הללו לא נוגעות. בוודאי שצריך לעסוק בהן בשנת השמיטה, כעין הדין של הלכות חג בחג. את ההלכות האלו של השבת הארוכה הזאת, שבת הארץ, צריך ללמוד בשנת השבע שנת השמיטה".

השאלה אם הלימוד בתוכנית 'קנין שביעית' אכן מגיע לכדי לימוד ממש הלכה למעשה? או שזה יותר לימוד עיוני-רעיוני שאי אפשר לצאת ממנו עם הלכה ברורה ביד...

"סדר הלימוד גובש על ידי הגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א בחכמה רבה ובאופן שיעניק ללומד גם את החלק העיוני שרבים מהלומדים אוהבים ולא מוכנים לוותר עליו, אבל גם ובעיקר את החלק של הלכה למעשה.

"הלימוד הוא במשניות מסכת 'שביעית', עם פירוש הרמב"ם והר"ש, ולאחר מכן הלכות שביעית ב'משנה תורה' של הרמב"ם, ועליו חונה הפירוש המופלא של מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א, 'דרך אמונה', שמביא את השיטות העיקריות בסוגיות השונות, והכל באופן של הלכה למעשה, ממש בסגנון שכתב החפץ חיים את המשנה ברורה על חלק 'אורח חיים' של השו"ע, וכעת עוד נוסף גם החיבור 'ביאורים ומוספים' מבית היוצר של 'דרשו' בשיתוף בית מדרשו של מרן הגר"ח שליט"א, 'שיח אמונה', שממש נותן טעם חדש ומנגיש את הלימוד באופן של הלכה למעשה, כדוגמת המשנה ברורה במהדורת 'דרשו'.

"יתירה מזאת, בשאלות במבחנים, אנחנו לא נכנסים לסוגיות הירו' המובאות בר"ש ובר"מ וכמו"כ למחלוקות הראשונים, לא נכנסים לעיסוק העיוני בשורשי הדברים והנפק"מ בין דעה זו לדעה אחרת, אלא עוסקים רק במשניות עצמם על פי ביאור המוסכם גם על הר"ש וגם על הר"מ, ובפסק ההלכה ברמב"ם עם הדעות המובאות בדרך אמונה, לא כולל את 'ביאור ההלכה' ו'ציון ההלכה'".

התוכנית התייסדה בבית מרן שר התורה שליט"א כיצד הגיב מרן שליט"א לדברים?

"אין זה סוד שנושא זה של לימוד סדר זרעים והלכותיו בכלל ולימוד שביעית בפרט קרוב מאד לליבו של בעל ה"דרך אמונה" שליט"א...

"מרן שליט"א שמח מאד בתכנית ובכך שרבים יצטרפו בס"ד ללימוד הלכות שביעית. וכפי שהביע גם מרן החזו"א שמחתו בשמיטה האחרונה לחייו כשיספרו לו שהתברר לומדי שביעית. בדבריו חזר על מה שאמר דודו מרן החזון איש וצוק"ל, שמה שאמרו חז"ל שבמוצאי שביעית בן דוד בא, היינו שעל ידי שמירת הלכות שביעית תבוא הגאולה, ולכן יש בייסוד תוכנית זו ועידוד לימוד הלכות שביעית כדי לקרב את הגאולה השלמה בסייעתא דשמיא".

אך פעם באחת ההזדמנויות, שתה הסוחר לשכרה וכשנכנס יין - יצא סוד. סיפר על ברכותיו שתמיד מתקיימות. כמובן שמיד עטו עליו יהודים מכל הסביבה וביקשו את ברכותיו. זה לפרנסה, זה לבריאות, זה לשלום בית וכו', וכו'. הברכות התקיימו, וכמובן שיפרו עד מאד את מצבו הכלכלי, שכן המתברכים הרעיפו עליו מתנות כסף נכבדות

הגאון רבי אברהם מרגלית שליט"א - להיות שותפו של הקב"ה

הפריץ. הפריץ עומד להשיא את בתו בעוד זמן קצר, והוא הטיל עליו לדאוג למלבושי כבוד עבור כל המשפחה, הוא המוכסן, הביא חייטים מהשורה הראשונה, חייטי צמרת, אבל כל עבודותיהם לא מצאו חן בעיני הפריץ הקפדן. עתה הוא אובד עצות. אם לא יצליח לרצות את אדונו, עלול הלה לנשלו ממשרתו חלילה.

הביטו החייטים זה בפני זה, כאומרים, האין כל זה מכוון משמים, האין זו הזדמנות חיינו? אמרו ליהודי. הסר דאגה מליבך. אנחנו חייטים מומחים. הצג אותנו לפני פריץ, ותראה שהוא יהיה מרוצה. הביט עליהם המארח בביטול ואמר, את הטובים ביותר הבאתי ולא מצאו חן בעיניו, כיצד תועילו אתם, חייטים קטנים מאיזו עיירה שכוחת א-ל. אבל, אם לא יועיל, לא יזיק. ממילא אין לי מוצא אחר. הלך לפריץ והציג אותם לפניו כחייטים מומחים ממדרגה ראשונה. אמר הגוי, ניתן להם לתפור בגד לנסיין, ונראה האמת בפניך אם לא. החייטים עשו מלאכתם נאמנה. השקיעו את כל כוחותיהם וכשרונותיהם, והפריץ היה מרוצה מאד. ניסה אותם פעם נוספת ושוב מצאו הבגדים חן בעיניו.

בסופו של דבר הפקיד בידם את כל המלאכה. הם עבדו יומם ולילה בנאמנות ובחריצות, וכאשר הגישו את הבגדים לפריץ ולמשפחתו, שמחו הללו מאד ונתנו שכרם ביד רחבה. גם המוכסן יצא נשכר, כי הפריץ העריך את מאמציו, ולא די שלא נישלו ממקומו, אלא אף קידם אותו והעלה את משכורתו.

כשביקרנו עם תלמידי ישיבת 'עטרת התלמוד' במעונו של מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל, אמר להם הרב, שהם צריכים לשאוף להיות דיינים, יושבי על מדין. וכל כך למה, שהרי חז"ל אומרים [שבת י יא] "כל דין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת - מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית". מה יכול להיות טוב יותר בעולם הזה מאשר להיעשות שותף לקב"ה? אגב, ישנם ביטויים נוספים כדוגמת זה. כמו "דאמר רב המנונא, כל האומר 'ויכולו' כשהוא מתפלל, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית" [שבת קיט ב].

בפרשתנו מצאנו עוד שותפות שיש לאדם עם הקב"ה. השותפות בענין הברכות. הקב"ה הוא שמנהיג את העולם, והוא שהפקיד בידי האנשים המתאימים והראויים את הכח לברך. עד אברהם אבינו, במשך עשרים דורות, לא היה כח זה בידו של אדם, ואפילו צדיק וקדוש. כאן, בפרשתנו, הקב"ה מאציל מכוחותיו על אברהם, ועל כל אדם גדול וצדיק.

נספר את אחד המעשים, אשר יתן לנו משב רוח רענן, בידיעה שבעצם גם אנחנו, בני תמותה רגילים, יכולים לקבל את כח הברכה, למרות שאיננו מוגדרים כ'גדולים'.

בעיר וילנא התגוררו שני חייטים. אנשים פשוטים היו. החייטים עבדו יום ביום בבית המלאכה מבוקר עד ערב. אך למרות שעבדו קשה והתאמצו ככל יכולתם, לא ראו ברכה בעמלם. נמלכו ידידנו, והחליטו לערוך ביניהם שותפות, ולנסות מזלם במקום אחר. לצאת לכמה שנים לארצות רחוקות. הרי אמרו חז"ל, "משנה מקום משנה מזל". "שינוי מקום קונה"...

ואכן כך עשו נסעו יחדיו לארץ רחוקה, ושם באמת עשו חיל. במשך כמה שנים צברו סכום הגון, ואז החליטו שהגיע הזמן לחזור לעירם ולארצם, לביתם ולמשפחתם.

בדרך הגיעו לכפר קטן. התעניינו אם והיכן מתגורר יהודי. שמחו לקבל שתשובה חיובית, ניגשו לביתו של היהודי וביקשו ולהתאכסן אצלו. הלה קיבלם בסבר פנים יפות, האכילם, השקם והציע להם מיטות נוחות. כאשר ישבו האורחים נינוחים, שבעים ודשנים, הבחינו שבעל הבית אינו רגוע, על פניו נסוכים עצב ודאגה. שאלוהו, מדוע פניך רעים היום. סיפר להם שהוא המוכסן של

שמר הסוחר את הסוד לעצמו ולא גילה אודות כוחו המופלא של החייט לאיש. פחד שהברכות 'יתבזבוזו' על מישהו אחר. הוא פרנס את העני ברוחב לב, והלה מצידו הרעיף עליו ברכות ככל שביקש סוחר הפשתן התעשר והצליח שלא כדרך הטבע, ואף אחד לא הצליח לגלות את סוד הצלחתו

ופעמיים, וראה שאכן, ככל היוצא מפיו של החייט הפשוט - יעשה. שמר הסוחר את הסוד לעצמו ולא גילה אודות כוחו המופלא של החייט לאיש. פחד שהברכות 'יתבזבוזו' על מישהו אחר. הוא פרנס את העני ברוחב לב, והלה מצידו הרעיף עליו ברכות ככל שביקש סוחר הפשתן התעשר והצליח שלא כדרך הטבע, ואף אחד לא הצליח לגלות את סוד הצלחתו.

אך פעם באחת ההזדמנויות, שתה הסוחר לשכרה. וכשנכנס יין - יצא סוד. סיפר על החייט העני ועל ברכותיו שתמיד מתקיימות. כמובן שמיד עטו עליו יהודים מכל הסביבה וביקשו את ברכותיו. זה לפרנסה, זה לבריאות, זה לשלום בית וכו', וכו'. הברכות התקיימו, וכמובן שיפרו עד מאד את מצבו הכלכלי, שכן המתברכים הרעיפו עליו מתנות כסף נכבדות.

הגיעו הדברים לאזנו של הבעל שם טוב הקדוש. רצה הצדיק לתהות על קנקנו של החייט. כשפגשו שאלו מנין הגיע אליו כח הברכה המופלא. הלה, שהיה כאמור אדם פשוט, אמר שאינו יודע. אין בו דבר מיוחד. יהודי פשוט הנו, מתפלל שלוש תפילות ביום, קובע עתים לתורה, ותו לא. ביקשו הבעל שם טוב לספר בפירוט את קורות חייו, כשהגיעו לאותו מעשה, אמר הבעל שם טוב, וכי פלא יש בדבר? ודאי שמסירות נפש שכזו נותנת לאדם כוחות מיוחדים!

הוא אשר אמרנו. בידיהם של הצדיקים ואנשי המעשה ניתן הכח לברך. "והיה ברכה". המהפך הזה מתחולל בפרשתנו. הרוצה להתברך צריך קודם כל להסיר את כל החסמים. ואחד החסמים הבולטים ביותר הוא לשון הרע. הנמנע מדיבורים אסורים, מנקה עצמו מה'ארור', וממילא מקבל את ה'ברוך' המקביל.

(מתוך הספר 'מפיק מרגליות')

כאשר עמדו החייטים להיפרד ממארחם, ולחזור סוף סוף לבתיהם כאשר בידם צרור כסף נכבד, סיפר להם הלה לפי תומו שיש בכפר מקרה מצער מאד. יהודי אחד היה חייב סכום כסף גדול לפריץ. ומאחר ולא הועילו כל ההתראות והאזהרות אסר הפריץ את היהודי וכל משפחתו. הינם יושבים בבור הכלא הטחוב והחשוך כבר תקופה ארוכה, ואין לאל ידם לעשות דבר. שאל אחד החייטים ובאיזה סכום מדובר, אמר המוכסן, שלוש מאות רובל. היה זה סכום עצום באותם ימים.

הציע החייט לחברו, הבה נקיים מצות פדיון שבועיים בהידור, הרי הרווחנו שלא כדרך הטבע סכום גדול. יש בידינו שש מאות רובל. בוא ניתן יחדיו את הסכום ונשחרר את היהודי המסכן מבור כלאו. הלה סרב בתוקף. נכון, מדובר במצוה חשובה. אבל הרי במשך זמן כה ארוך שהינו רחוק ממשפחתנו וידידינו, חסכנו פרוטה לפרטה, ועתה ניתן סכום כה נכבד, מחצית משכר עמלנו, עבור אנשים זרים שאין לנו כל קשר אליהם?

עם כל הרצון הטוב, יש גבול לכל דבר. אדם אינו חייב לבזבז את כל ממונו, ואף לא מחצית ממונו, בשביל מצוה אחת, חשובה ככל שתהיה.

אבל החייט השני לא יכול היה לשאת בצערה של משפחה מישראל. לא היה מסוגל להפקיר אותם לגורלם. אם כן, אמר נפרק את השותפות. כל אחד מאיתנו יקח את חלקו, שלוש מאות רובל, ואת חלקי אתן למצוות פדיון שבועיים. כך עשו. חילקו את כספם שווה בשווה. האחד עזב את המקום כאשר צרור מעותיו בידו, וחזר לעירו בשמחה. השני נתן את כל כספו לפריץ. הלה שחרר את היהודי ומשפחתו, והחייט חזר לעירו ולארצו עני ואביון, חסר כל.

החייט שחזר מלא וגדוש בזהובים פתח מיד מתפרה גדולה, העסיק עשרות עובדים, והעשיר עד מאד. והשני חזר לצריפו הדל ולמלאכתו הקשה כבעבר. הטליא ותיקן בגדים בלויים, תפר בגדים פשוטים ומכרם תמורת פרוטות, דלותו אף התעצמה, שכן באותן שנים תפסו את מקומו חייטים אחרים, צעירים ונמרצים ממונו. חלק גדול מהזמן היה מובטל וחסר עבודה, וממילא ללא פרנסה. אנשי המקום בזו ולעגו לו. לא יוצלח, שלומיאל. שהה שנים במדינות הים, וחזר ללא פרוטה...

יום אחד, כאשר כלתה הפרוטה מן הכיס, ולא נותרו לו אפילו מעות מעטות לקנות מעט לחם, הלך אל סוחר פשתן אחד, וביקש ושיעזור לו. שאל הסוחר העשיר, ומה תתן לי בתמורה? אמר, כסף ורכוש אין לי. אבל אתן לך ברכה. אברך אותך בהצלחה.

הסוחר לא ממש האמין בכוח הברכה של היהודי הפשוט, העלוב והדל, העומד לפניו. אבל, אם לא יועיל לא זיקי. אולי גם זכר את מאמר חז"ל "אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך". אמר, בסדר. עשינו עסק. בוא ננסה. יש לי עוד מעט פגישה עם הפריץ לצורך עסקה גדולה. תברך אותי שאצליח. החייט בירך את הסוחר מכל ליבו, והעסקה אכן הצליחה מעל המשווער. הכל הלך חלק. כל התנאים היו לטובתו והוא הרוויח כסף רב. ניסה הסוחר עוד פעם

"בחול המועד סוכות האחרון ביקרתי בסוכתו של יהודי אמיד, עם לב מאוד מאוד חם לכל דבר שבקדושה. היתה זו סוכה יפה מאוד, מרווחת ומקושטת בטוב טעם." בעודי סוקר בהנאה את הסוכה, חשכו עיני. התברר לי שאני בכלל לא נמצא בתוך סוכה. למה?

הרה"ח ר' חיים שלום פריינד, אחראי מקום מבחן במודיעין עילית, מדבר על השקעתו לעשות נפשות ללימוד בתוכנית 'דף היומי בהלכה'

אליעזר (לייזר) רוט

תושבי שכונת 'גרין פארק' במודיעין עלית מכירים אותו היטב. כמעט כל אחד מהם כבר זכה לקבל שיחת שכנוע אישית וישירה, שבה הוא מתבקש להקדיש לפחות רבע שעה מדי יום ללימוד 'דף היומי בהלכה'. בשנה האחרונה, הוכפל מספרם של נבחני 'הדף היומי בהלכה' בשכונה פי כמה וכמה, וזאת הודות לפעילות הבלתי נלאית של האחראי על מקום המבחן בבית המדרש 'בני הישיבות' בשכונה, הרה"ח ר' חיים שלום פריינד, חסיד באיאן נלהב, שאינו מוכן לקבל "לא" כתשובה, בכל הקשור להצטרפות ללימודי ההלכה.

כמו כל האחראים על מקומות המבחן של 'דרשו', גם הרב פריינד מקבל מדי חודש חבילה מסודרת ובה המבחנים הנערכים בחודש זה, ועמם גם מספר מודעות שנועדו לתלייה באזור כדי להזכיר לציבור שביום חמישי הקרוב, בשעות אחה"צ, יתקיים המבחן החודשי במסגרת תוכנית 'דרשו בכלל', ללימוד 'דף היומי בהלכה'.

כמו כל האחראים האחרים, גם הרב פריינד תולה את המודעות הצבעוניות במקומות הבולטים בשכונה.

אבל המיוחד בו שהוא אינו מסתפק בכך. כשהוא תולה את המודעה, ומטבע הדברים מתאספים מסביב עוברים ושבים כדי לראות מה היא המודעה החדשה שמודבקת עכשיו על לוח המודעות, הוא כבר מנצל את ההזדמנות כדי לדרבן אותם להצטרף ללימוד ההלכה.

אם הוא מזהה נכונות, הרב פריינד לא מרפה עד שהוא שומע "הן" בקול ברור ובוטח. ימים אחדים לאחר מכן הוא יפנה אל המצטרף החדש באופן יזום, ויוודא שהוא אכן מיישם את הקבלה הטובה שקיבל.

לקראת המבחן הוא גם דואג לפנות לכל מנהלי הקווים הקהילתיים בכל בתי הכנסת בשכונה, ואלו מוציאים כולם, איש איש בסגנון ובאופן המתאים לקהילה, 'צינתוק' שמשמש כתזכורת טלפונית, שמתקרב מועד קיומו של המבחן החודשי ב'דף היומי בהלכה', ושכל אחד מוזמן להצטרף ללימוד, ובחודש הבא ילמדו הלכות בנושא זה, וזה, וראוי לכל אחד מהקהילה שייקח חלק בלימוד הזה.

בזמן קיום המבחן, מתבצעת עיקר הפעילות. מדובר בבית מדרש הומה מאדם, בשעות הערב, רבים מתקבצים לתפילת ערבית, והרב פריינד מנצל את ההזדמנות כדי לייצר הרבה מאוד רעש בכלל הסביבה.

העוברים והשבים נשאלים כמעט כל אחד באופן פרטני: "אתה לומד הלכה...? למה לא? בוא תנסה???" איך אתה יכול להגדיר את עצמך כשומר מצוות אם אתה לא לומד הלכה ואינך יודע איך צריך לקיים את המצוות?..."

אם מישהו אחר היה שואל אותם את אותה השאלה, הם היו נעלבים, אבל כשהרב פריינד שואל אותה, הם מגיבים אחרת. הם מרגישים שהוא לא שואל בהתרסה, הוא לא שואל בדרך של העברת ביקורת או זלזול חלילה. הוא שואל מתוך כאב עצום שמתפרץ החוצה.

סוכה מהודרת ופסולה

"בחול המועד סוכות האחרון ביקרתי בסוכתו של יהודי אמיד ובעל בעמיו, עם לב מאוד מאוד חם לכל דבר שבקדושה.

היתה זו סוכה יפה מאוד, מרווחת ומקושטת בטוב טעם. על השולחן היו כמה ספרים העוסקים בענייני דיומא, קופסה מהודרת של אתרוג עמדה פתוחה למחצה, וממנה הציץ אתרוג שעשה רושם שהוא עלה לבעליו הרבה מאוד כסף. יהודים מוכנים לשלם הרבה כסף על קיומה של מצווה בהידור רב.

"בעודי סוקר בהנאה את הסוכה, חשכו עיני. התברר לי שאני בכלל לא נמצא בתוך סוכה. למה? כי הסוכה בנויה עם שלוש דפנות, שזה בסדר גמור, אבל באחד משלושת הצדדים הללו, הסכך היה מרוחק מהסוכה מרחק של שלושה טפחים, אפילו לפי שיעור החזון איש היו

שם שלושה טפחים של רווח.

"המשמעות היא שהדופן היא לא קשורה בכלל לסוכה, וממילא יש כאן סוכה של שתי דפנות בלבד, וזאת כמובן לא סוכה בכלל. ב"רגע הראשון לא ידעתי מה לעשות. להעיר לו? זה לא נעים. אני אורח מה אני בא וזורק הערות על כשרות הסוכה. מצד שני, אם אני לא מעיר, אני גורם ליהודי להיכשל במשך כל ימי החג הנותרים באכילה מחוץ לסוכה.

"לבסוף החלטתי ללכת בדרך קצת עקיפה. שאלתי את היהודי כאילו בתמימות, אמור נא, למה הסכך לא מגיע עד הדפנות, הסכך היה קצר מדי? הוא לא הספיק להגיע עד הדופן?

"אה, כן, היה חסר קצת סכך... דווקא כן הצלחתי למתוח את הסכך עד שם ולכסות את הכל, אבל אז באה הרוח וקצת הרימה את הסכך והוא נסוג אחורה. שנה הבאה נקנה עוד סכך שלא תיכנס לנו שמש מהצד הזה. זה באמת מציק לי בשעות אחה"צ, כשהשמש זורחת מהכיוון ההוא...

"הבנתי שהאיש לא יודע בכלל שיש כאן פסול בסוכה, ובעדינות הסברתי לו שאני לא יודע אם יש כאן שלושה טפחים, וצריך למדוד, אבל אם יש שלושה טפחים, אז נראה לי, אם אני זוכר נכון, ואם איני טועה, שיכול להיות שאולי אולי הסוכה לא כל כך כשרה...

"הוא הסתכל עלי בביטול: "מה אתה מדבר כאלו הבלים. זאת סוכה מהודרת לכתחילה שבלכתחילה, סוכת חזון איש לעילא ולעילא. הסכך התרחק מהדופן בגלל הרוח, אבל זה ממילא לא משנה כי עד ארבע אמות הסוכה כשרה, הרי זה 'דופן עקומה'..."

"עכשיו כבר הבנתי שאין ברירה, ואני חייב להסביר לו 'ברחל בתך הקטנה', כדי להפריש אותו מאיסור.

"לא רק שהסוכה שלך פסולה עכשיו לפי כל הדעות", אמרתי לו, "אלא שייתכן שאפילו לפני שהסכך זז ממקומו היא כבר היתה פסולה כי הסכך שלה לא עומד ברוח מצויה, וייתכן מאוד שהשנה הוא עדיין לא זכית לקיים מצוות סוכה..."

"אם לעצתי שמע, אתה צריך לקנות מהר מהר סכך נוסף, להוסיף על הסוכה כדי לכסות את המרווח הזה, ולאחר מכן תתקשר לרב כדי לשאול אותו לגבי ברכת שהחיינו, כמדומני שאתה צריך לברך עכשיו ברכת 'שהחיינו' על מצוות סוכה, כי למרות שאנחנו ביום השלישי של סוכות, עד כה טרם קיימת מצוות סוכה.

"פניו של האיש האדימו בחרון. הוא ממש נעלב, איך אני מדבר על הסוכה שלו. מה אני מגיע ככה ומתחיל להמציא כל מיני חומרות..."

"אמרתי לו שאני מציע שנפתח ביחד משנה ברורה ונראה מה אומרת ההלכה. לזה הוא הסכים, רק כדי להוכיח לי שאני טועה טעות חמורה מאוד.

"למדנו שולחן ערוך ומשנה ברורה, והוא ראה במפורש שלושה טפחים של אוויר פוסלים, ושדופן עקומה אנחנו אומרים רק בסכך פסול, ולא באוויר.

"בסופו של דבר הוא הודה באוונטי שאכן הסוכה פסולה לכל הדעות, ובלב כבד שאל אותי אם אני יודע איפה אפשר לקנות עוד גליל של סכך בעיצומם של ימי חול המועד..."

"אמרתי לאותו יהודי, אם היית לומד 'דף היומי בהלכה', לא היית נכשל בהלכה כל כך גלויה וידועה לכל. הבעיה שכשלא לומדים הלכה, עושים "מה שכולם עושים", ובונים סוכה "כמו שכולם בונים", ואם אתה לא יודע מה צריך לעשות, אתה יכול ליפול בדברים הקטנים שמשנים את התמונה כולה!"

סוכת 'מגן אברהם'

"כנגד זה אני אספר עוד מעשה שהיה ממש בשנה האחרונה, ושממנו אפשר לראות את הצד השני של המטבע", ממשיך הרב פריינד את דבריו הנאמרים בלהט אדיר.

"בא אלי יהודי מהשכונה אברך תלמיד חכם אמיתי, שכבר למד את מסכת סוכה כמה וכמה פעמים בעיון רב וחשב שהוא בקי בכל הלכות סוכה ושאי אפשר לתפוס אותו עם איזה פסול שהוא לא שמע עליו. באחרונה התחיל האברך ללמוד גם 'דף היומי בהלכה' בקביעות, אחרי שאני זכיתי בסייעתא דשמיא לשכנע אותו להצטרף.

"הוא סיפר לי, שלראשונה מזה 15 שנה הוא זוכה לשבת ב'סוכת מגן אברהם'. במשך עשור וחצי הוא לא קיים מצוות סוכה (מדרבנן) לפי המגן אברהם, שהמשנה ברורה פוסק כמותו!

"הסוכה שלו גם היא סוכה העשויה משלוש דפנות. למעשה יש לו רק שתי דפנות, והדופן השלישי היה עשוי באופן של קנים הנעוצים במרחק של פחות משלושה טפחים זה מזה, ועל ידי 'לבוד' הם הופכים לדופן.

"כמובן ש'לבוד' זה לא איזו קולא או איזה היתר מפוקפק חלילה. אנחנו סומכים על דיני 'לבוד' בלי שום היסוס ובלי שום פקפוק, וגם אותו יהודי חשב שאין שום בעיה בסוכה שלו.

"כשהוא למד את סימן תר"ל, גילה להפתעתו העצומה, שהמשנה ברורה פוסק שמדרבנן לא אומרים דין 'לבוד' בסוכה שיש בה רק שלוש דפנות! 'לבוד' (עכ"פ לגבי עומד מרובה על הפרוץ), נאמר רק בסוכה עם ארבע דפנות! כך כותב המגן אברהם וכך פוסק המשנה ברורה!!

"האברך הזה חשב שהשמים נופלים עליו. הוא ידע את כל דיני לבוד, את כל דיני הדפנות, הכל בסדר גמור, היה חסר לו רק פרט אחד קטן שמובא במשנה ברורה. על פי דעת 'המגן אברהם' הוא לא קיים את מצוות סוכה מדרבנן, ב-15 השנים האחרונות.

"השנה הוא תיקן את המעוות, ועשה את הדופן השלישית באופן שהיא תהיה כשרה גם בלי להגיע לדין 'לבוד', ועל ידי כך זכה לשבת ב'סוכת מגן אברהם'. השמחה שלו היתה גדולה מאוד, ויחד עמה היה מהול גם לא מעט צער על כך שלא למד משנה ברורה הרבה קודם לכן, מה שהיה מציל אותו מלשבת בסוכה שלא כל הדעות מסכימות שהיא כשרה.

"עכשיו כבר החלטתי", הוא אמר לי, "שאני לא מוותר על לימוד 'הדף היומי בהלכה' ויהי מה! עם כל הכבוד לי שאני לומד ש"ס בעיון ויש לי ידע תורני רחב, אם אני לא אלמד משנה ברורה, אני צפוי להיכשל בעוד הלכות חלילה וחלילה".

(חלקה השני של השיחה עם הרב ח"ש פריינד יובא בס"ד בשבוע הבא)

לפני עשרות שנים בערב שבת קודש, ראה אבי מורי זצ"ל את מרן הרב מפוניבז' הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, מתהלך לאיטו סביבות הישיבה, ואליו מתלויים שני נערים אמריקאים צעירים. הרב טרח וצעד איתם כברת דרך ארוכה ומחווה להם באצבעו על מטרתו ופשרו של כל מבנה ומבנה, "זה ההיכל הגדול של הישיבה... כאן הם חדרי הפנימיות... זה הוא היכל 'אוהל קדושים'..."

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בפשטות: "כואב לי מאד על כך שהאדם הזה יבוא לעולם הבא בתור כופר!..."

פעולת קודש של קירוב רחוקים מתוך איכפתיות על מצבם היתה לאברהם אבינו, שהיה הראשון אשר פעל בעוז ובתעצומות לקרבם לאמונה, והשקיע לצורך זה עמל ויגיעה רבה. אנו זרעו של אברהם למדים מדרכיו והולכים בעקבותיו.

לפני עשרות שנים נוכח אבי מורי זצ"ל במאורע מופלא ביותר: היה זה בערב שבת קודש, בשעות אחר הצהריים, ראה אבי את מרן מפוניבז' הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, מתהלך לאיטו סביבות הישיבה, לבוש בחלוקו הביתי, ואליו מתלויים שני נערים אמריקאים צעירים.

הרב טרח וצעד איתם כברת דרך ארוכה לאורך כל גבעת הישיבה, אנה ואנה בנוחות ובסבלנות נפלאה. בדרך הוא מחווה להם באצבעו על מטרתו ופשרו של כל מבנה ומבנה, מה הוא מאכלס, ולא יזו מטרה הוא משמש; "זה 'בית היתומים'... זה ההיכל הגדול של הישיבה... כאן הם חדרי הפנימיות... זה הוא היכל 'אוהל קדושים'..."

תכונה נשגבה ומופלאה של אברהם אבינו, מתגלה בין שיטי דבריו של הרמב"ם. היא ההתמסרות והדאגה הכנה והעצומה שגילה כלפי כל יחיד ויחיד מברואי העולם. היה לו רצון עז וחפץ לראות בטובתו של כל יחיד ויחיד שיכיר באמת את סוד הבריאה ותכליתה. כך לשונו של הרמב"ם בסוף דבריו:

"וכיון שהיו העם מתקבצין אליו ושואלין לו על דבריו היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו, עד שיחזירהו לדרך האמת. עד שנתקבצו אליו אלפים ורבות והם אנשי בית אברהם, ושתל בלבם העיקר הגדול הזה".

רואים אנו עד היכן נגע לליבו מצבו של כל יחיד, עד שעמד וטרח להסביר לכל שואל כפי דעתו וכפי תפיסת שכלו את עיקרי האמונה. הוא לא הסתפק בהודעה וגם לא בהכרה, אלא "שתל בליבם את העיקר הגדול הזה!" פעולה המצריכה עבודה רבה וסבלנות עצומה, ללכת כנגד רוחו של כל אחד ואחד. אך מתוך מטרה שחרט אברהם על דגלו, ומתוך רצון עז שתהיה התגלות אלוקית בבריאה, הוא לא חסך במאמץ ובטירחה, וקירב לאמונה אחד לאחד.

זו היא אחת התכונות הנפלאות שהטביע בנו אברהם אבינו! תלמידיו של ה'סבא מנובהרדוק' מרן הגאון רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל, ראוהו פעם עומד ברחובה של עיר במשך שעה ארוכה, ומתווכח בלהט על יסודות האמונה, עם אדם מבוגר בלתי מוכר. הם היו בטוחים לתומם שמדובר באיש אמיד בעל אמצעים, המסוגל לסייע במתנת יד הגונה להחזקת ישיבות נובהרדוק, ולכך הסבא מרשה לעצמו להקדיש זמן רב כל כך עבורו, שהיה כידוע כה מחושב ומדוקדק לרגעים.

מאוחר יותר התברר שמדובר באדם מן השורה, לא עתיר נכסים ולא בעל עמדה מכובדת, ובכל זאת כיון שעמד הסבא על דעותיו הכפרניות בעיקרי האמונה, השתדל בפקחותו הרבה, בדברי צדק ואמת, להשיבו לכור מחצבתו.

שאלוהו התלמידים מדוע כה היה חשוב לו להשפיע בענייני אמונה על אדם שבין כך נראה רחוק משמירת תורה ומצוות? השיב הסבא

הבית חפויים ומבוויישים.
מדהים!

טוב לב מן הזן הזה, והתמסרות עצומה לרגשותיו של כל יחיד ויחיד, מבלי לפשפש בעברו ומבלי לבדוק בציציותיו, אלא חסד למען חסד כפשוטו, נוכחנו אצל רבים מגדולי ישראל. נביא דוגמאות אחדות מהם:

בחור בגיל השידוכים שלמד בשיבת פוניבז', ניגש ערב אחד לאחר תפילת מעריב אל מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, ושאל לחוות דעתו, הנה הציעו לו אמש בחורה המתגוררת בחיפה, והיות ואין לו שום קרובים המתגוררים שם, אין לו כיצד לברר אודותיה, ושואל הוא עצה מה עליו לעשות.

התעניין הרב שך איזה פרטים חסרים לו אודות הבחורה? והבחור פירט מספר שאלות שהוא חפץ לדעת. הרב שך שמע את דבריו, והורה לו לשוב אליו בהמשך, ובניתיים הוא יחשוב כיצד ניתן לעזור לו.

למחרת לאחר תפילת שחרית, סימן הרב שך לבחור שיגש אליו, והביא בפניו את כל הנתונים שביקש לברר. הבחור תמה מהיכן לו כל זאת? והרב שך השיב בפשטות: "אתמול מיד לאחר מעריב פניתי לאוטובוס ונסעתי לחיפה, הלכתי לברר אצל מכירי את כל מה שרצית לשמוע אודות הבת... הנה התוצאות".

הבחור יצא מכליו מרוב התפעלות, נוכח התמסרותו המיוחדת של הרב שך להרגשיו וצרכיו. הרב שך לא היה אז צעיר כלל, עול הישיבה ועול הכלל השתרגו על צווארו, ובכל זאת לא חסך מזמנו וכוחותיו להיטלטל בדרכים ולהתאמץ עבור בחור שהתקשה לברר על שידוך שהוצע לו...

כח של התמסרות עבור היחיד!

בהתרגשות רבה סיפר הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'קרית מלך', שכאשר ביקר פעם במונסי אצל מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, ראש ישיבת 'תורה ודעת' ומקברניטי היהדות החרדית בארה"ב, נוכח ביהודי בלתי שפוי בנפשו, שעומד סמוך לרבי יעקב ומטרידו באופן קשה.

אותו יהודי רדף אחריו לכל מקום. נכנס לכל שיחה שדיבר עם אנשים. עמד מאחוריו בשעה שעין בספרים, ועוד כהנה וכהנה, וממש לא היה שייך לעשות דבר. אך רבי יעקב המשיך להאיר לו פנים ולהתייחס אליו במלוא הכבוד הראוי.

שאלו רבי שמואל יעקב כמתפלא האם אין הדבר מפריע לו? הלוא הוא מתנהג באופן מטריד ובלתי נסבל? ומדוע הוא אינו מרחיקו מעליו?

השיבו רבי יעקב תשובה מדהימה: "וכי אנו חיים כאן בשביל עצמנו!..."

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

המראה הרעיש את חושיו של אבי, והיה בעיניו לפלא. כיצד גאון אדיר זה שכה חשוב ומנוצל כל רגע ורגע מזמנו לעמל התורה או לביסוסה והחזקתה של ישיבת פוניבז' ומוסדותיה, מקיים סיורים מודרכים מן הסוג הזה, נוהג שכה רחוק היה מאופיו ושיגו. הוא סבר לתומו מן הסתם שהם בודאי ילדיו של עשיר גדול התורם מהונו לישיבה, וכהכרת הטוב הוא מוכרח לסייר איתם.

אבי ניגש אל הרב והתעניין לפשר מעשיו? והרב השיב בפשטות: "אני מראה להם את בנייני הישיבה", מבלי שפירט את הסיבה לכך. אבי הציע את עצמו כמי שימשיך להסתובב איתם במקומו, והרב נענה להצעה בחיוב. ואכן אבי המשיך לצעוד איתם במשך זמן מה עד שסיים להראות להם את כל מוסדות הישיבה ומבניה.

כשסיים את הסיור פגש ברב מפוניבז' ושאל אותו מי הם הצעירים הללו? ומה מטרת סיוורם כאן? לתדהמתו השיב הרב: "אינני יודע. הם פשוט דפקו בביתי וביקשו לראות את בנייני הישיבה, נענית להם בשמחה, ויצאתי לסייר עמם!..."

כיצד מסוגל אדם להגיע לדרגות כה רמות כאלו? כיצד מסוגל אדם להיות כה רגיש ואכפתי לכל משאלת לב של יהודי בלתי מוכר? אין זה אלא נחלת אבות שהושרשה בעורקנו. האכפתיות והמסירות לרגשותיו של השני מורשת דורות היא לנו ממידותיו התרומיות של אברהם אבינו, שכאב לו באופן אישי מצבו של כל יחיד ויחיד בבריאה ככאבו האישי.

סיפור נוסף מפליא ביותר! אודות הרב מפוניבז' סיפרו ותיקי בוגרי הישיבה:

באחד הימים הגיעו מספר אברכים לבית מרן ה'חזון איש' זצ"ל, ובפיהם כמה תלונות והערות על הנהגתו של הרב מפוניבז' בניהול הישיבה.

ה'חזון איש' השיב להם בקור רוח: "לפני שאתייחס לטענותיכם, אבקש שתלכו לבדוק בבנייני המוסדות היכן הוא כעת ומה מעשיו..."

לאחר זמן לא מועט, הם שבו לבית ה'חזון איש' וסיפרו לו שאכן הם עברו ממוסד אחד למשנהו, עד שמצאו אותו בבנין בית היתומים שעל ידי הישיבה. הוא עבר מחדר לחדר, שכב לרגע על כל מיטה והמשיך לחדר השני...

הם אמרו זאת בטון מזלזל, שמשמע ממנו כאילו הרב הינו מחוסר תעסוקה.

ה'חזון איש' ביקש לשלוח את אנשיו לברר מה פשר מעשיו של הרב, ולאחר בירור קצר הגיעה התשובה המפעימה. הרב הקדיש מזמנו היקר לבדוק כל מיטה ומיטה חדשה שהגיעה למוסד אם אכן המזרון המונח עליה מספיק נוח ועבה שיטיב עם הילדים היתומים האומללים הללו... הלוא ההחדר והמיטה אמורים להוות להם כתחליף לבית חם ולפינה שקטה...

אז הביט ה'חזון איש' על פניהם של המתלוננים בעינים חודרות: "נו!... עליו, על איש כזה יש לכם עדיין טענות!..." והם עזבו את

כאשר עמדתי בפתח הישיבה שאלו אותי איפה הלחם שכה ציפינו לו? אמרתי להם, כי אין לחם! המאפיות נסגרו בכל העיר! בעקבות ההודעה על 'שמועס' [שיחה מוסרית] מהפרזידנט של פולין! הגיבו הבחורים, אוי עוד פעם יענקל"ה והבדיחות שלו?!...

היצר רוצה מאתנו רק 'פתח' - כדי שיהיה 'חטאת רובץ'

הרב בנימין בירנצוויג

"אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני
הַעֲשֵׂרְתִי אֶת אֲבָרָם" (בראשית י"ד, כ"ג)

לחם לתלמידים מהמאפיות של היהודים, אלא שאנו בשעת סכנה, הכריזו על שעת חירום, ואם יראו בחור ישיבה הולך לכיוון המאפיה, הוא יכול להסתכן, לכן חשבת שיעקב גלינסקי מסוגל להתחמק מעיני הצבא בשלום ולהביא לחם, כי אתה נמוך קומה ודל בשר, אם תלבש מכנסיים לא ארוכות וכובע טמבל תיראה כילד צעיר וכך תפסע בצידי הדרך הראשית ליד כיכר העיר תלך שמאלה וימינה לכיוון המאפיה תתחנן אליהם כי ימלאו את הבטחתם תיקח בידך שק וכמה שתצליח להכניס תביא.

ממשיך הרב גלינסקי לספר, יצאתי לדרך כאשר הלכתי עם עיניים למטה, הייתה לי תחושה כי משהו מתרחש ליד הכיכר, השתרר שקט ברחוב, שאלתי גוי שפסע לצידי האם מתקיים כאן אירוע מסוים? והוא השיב לי, תמתין ותשמע בעוד חמישה רגעים את הפרזידנט!! כמדומה שהיה זה נשיא פולין בעצמו שנשא נאום בכיכר, המתנתי כי היה מסוכן להמשיך ללכת והמתנתי לנאומו של הנשיא.

הנשיא החל את דברו, ותוכן הדברים היה אודות הויכוח החריף שהתנהל באותם ימים בפרלמנט הפולני, האם להיכנע לתביעותיו של היטלר ולתת לגרמניה את עיירת הנמל דאנציג, או להיכנס עימה למלחמה. אזרחים יקרים פנה הנשיא לאזרחי העיר! ידוע לכל כי מתנהל ויכוח חריף בפרלמנט, דאנציג מוקפת באדמות גרמניה, דאנציג מכל שלושת צדדיה מוקפת בתחום גרמניה, הרוצה לעבור לצידה השני של גרמניה דרך פולין נזקק לויזה או לחילופין לעקוף

אברהם אבינו עמד בנסיון לקיחת רכוש סדום ולא לקח מחוט ועד שרוך נעל, ואומרים חז"ל (חולין פט, א) 'בשכר שאמר אברהם אבינו "אם מחוט ועד שרוך נעל", זכה לשתי מצוות, לחוט של תכלת ורצועה של תפילין'.

ויש להבין את לשון הפסוק, שכתב את הנסיון הקל לפני הנסיון היותר קשה, היה צריך לכתוב תחילה "ואם אקח מכל אשר לך ואם מחוט ועד שרוך נעל" שאברהם עמד בנסיון של לקיחת כל רכוש של מלך סדום ואפילו בנסיון של לקיחת שרוך נעל עמד בזה, אבל כפי שכתוב בתחילה, שעמד בנסיון היותר קשה של לקיחת שרוך נעל בלבד, למה היה צריך לכתוב אח"כ שעמד גם בנסיון היותר קל של לקיחת כל הרכוש?!

מתבאר כאן יסוד גדול בעמידה בניסיונות היצר הבאים אליו השכם והערב, היצר הרע לא מגיע אלינו עם נסיון שקל לנו לעמוד בו, הוא יודע שלא נעשה במזיד דבר עבירה כנגד רצון ה', אבל יודע היצר כי בדבר פעוט של עבירה הוא יוכל לשכנענו שזה לא כזה נורא ולא נחשב כמעשה עבירה ועוד ועוד הסברים משכנעים למה כדאי לנו ומשתלם לנו לעבור על דבר קטן, והוא יודע ש"לפתח חטאת רובץ" וכמו שאמר הגר"א [הביא ביחי ראובן] שהיצר מנצח כשהוא מוצא אצל האדם פתח קטן להכנס בו.

זה מה שרוצה היצר הרע, שנפתח לו פתח קטן של עבירה 'קטנה', ואחר שניצח אותנו בזה הוא כבר מגדיל את הפתח עוד ועוד, הנה לא קרה כלום... וממשיך עד 'שמחוט ושרוך נעל'... זה מגיע ל'כל הרכוש'. החכמה היא להחזיק חזק במלחמת היצר דווקא בדברים הנראים כאילו 'קלים', ורק אז ננצח שלא נגיע ח"ו לנפילות בדברים הגדולים.

מעשה נפלא סיפר הגאון הצדיק ר' יעקב גלינסקי זצ"ל מימי נעוריו בישיבת נובהרדוק והובא בספר 'להגיד':

כשלמדתי בישיבת נובהרדוק בביאליסטוק, הגיעו הימים של ערב מלחמת העולם המחסור במזון הלך והחמיר עד שלא היה לחם ובלי לחם אי אפשר ללמוד, ראש הישיבה ניגש אלי באומרו כי הבטיחו לו

ושמר בכיסו.

"כשחזר הביתה, לצפת, הוא התקשר, וביקש להצטרף לנסיעה למעז'בוז'. האיש שהרים את הטלפון ענה לו שהוא ורשם את פרטיו, אבל בינתיים הוא לא יכול להתחייב שאכן תהיה נסיעה.

"אתה האדם השלישי שמתקשר אלינו", הסביר הפקיד שלא ידע שהוא משוחח עם אדמו"ר למאות חסידים, "אם נצליח להגיע לעשרה אנשים, הנסיעה אכן תצא לפועל, אבל אם לא יהיה לנו מניין אנחנו לא יכולים לעשות נסיעה לחג השבועות בלי קריאת התורה ובלי תפילה במניין...".

"הטלפון הבא של הרבי היה למשב"ק המסור הרה"ח ר' שמחה קרקובסקי", מתאר הרב זלמנוביץ, "אני הייתי לידו בדיוק באותו הזמן ואני לא אשכח את ההבעה המופתעת שלו כשהוא ענה לרבי. בלבי כבר התחלתי לנסות ולנחש מה כבר יכול הרבי לומר לו בטלפון שנפל עליו כזה הלם כבד. הוא בקושי הצליח לדבר מרוב תדהמה...

"הרבי אמר לו שהוא מבקש אם אפשר אולי לבדוק אם יש שבעה אנשים מקרב חסידי לעלוב שרוצים לנסוע לשבועות למעז'בוז', לציון הבעל שם טוב הקדוש, כי הוא רוצה להיות שם וחסרים שבעה אנשים למניין...

"מי שמשתייך לעדת החסידים לא צריך שיסבירו לו את המשמעות. מגיע רבי, אדמו"ר למאות חסידים, חג השבועות זה אחד הימים הכי משמעותיים בשנה בכל חסידות, מגיעים חסידים מכל רחבי הארץ ואפילו מחוצה לה, כדי להסתופף בצל הרבי בחג מתן תורה, והרבי עצמו? כל זה לא מעניין אותו, הוא מחפש עוד שבעה מתנדבים שיסעו אתו לשבועות לאיזו עיירה נידחת באוקראינה, שאין בה לא בית כנסת ולא מקוה, אין שם שום דבר! כבר נידח שאפילו חשמל היה שם רק בשעות היום, ולא כל היום...

"כמוכן שלא שאלנו שאלות. הרבי קיבל מיד תשובה חיובית שיהיו שבעה אנשים, הרב קרקובסקי ואני זה כבר שניים, ואם החסידים רק ישמעו שהרבי מתכנן לנסוע למעז'בוז' לחג השבועות, אין ספק שיהיו הרבה יותר מחמישה נוספים שיסכימו להצטרף...

"כמוכן שהשמועה נפוצה במהירות, ובתוך זמן קצר כבר היתה קבוצה של כ-30 בני אדם. הדאגה של הרב ישראל מאיר גבאי, מנהל 'דרך צדיקים' כבר היתה הפוכה לגמרי. עכשיו הוא כבר לא חשש שלא יהיה לו מניין. החשש היה שלא יהיה מספיק מקום בעיירה הקטנטנה הזאת כדי לאכלס כל כך הרבה יהודים..."

בגלות תמידית

"כמה מהחסידים בדקו פעם לאורך כמה שנים, ומצאו שהרבי זצ"ל אף פעם לא היה נשאר 30 ימים רצופים באותה העיר. תמיד היה עובר מהבית שלו בבני ברק לבית בצפת, הוא היה נוסע שלוש פעמים בשנה לקברי הצדיקים הנ"ל, היו כמה ביקורים קבועים במירון, לבד מל"ג בעומר ו'שבת בהעלותך' כמוכן, היארצייטים של אבותיו הקדושים הטמונים בהר הזיתים, היו גם שמחות ואירועים של בני משפחתו ושל אנשים אחרים שהוא היה צריך ללכת, היו כל מיני עסקנויות

שהוא היה עושה, ביקורים קבועים שהיה מבקר בארה"ב כמעט בכל שנה, לחתונות של הנכדים שהתגוררו שם, הוא היה נוסע לפעמים לבקר אסירים בבתי כלא, לפקוד את בתייהם של חולים ועוד ועוד, כך שבאמת אפשר לומר שחלק גדול מהחיים של הרבי זצ"ל עבר עליו בעודו בדרכים.

"מובא בספרים הקדושים העניין הזה של הימנעות משהייה במקום אחד במשך שלושים יום רצופים, כי עד שלושים יום זה עדיין בגדר גלות, וכשהשכינה בגלות אין זה כבוד שהאדם יושב מושב של קבע. אם קרה באופן נדיר שהרבי לא היה צריך לנסוע לשום מקום במשך שלושים יום, הוא היה נוסע במיוחד למירון או לכותל המערבי וכדו', ובלבד שלא יישאר 30 יום בביתו.

"מצב זה של היטלטלות ממקום למקום היה חלק משגרת חייו עוד מיילדות ומינקות ממש. הוא נולד בעיר העתיקה בירושלים לאביו הרה"ק בעל ה'ברכת משה' זיע"א, לאחר מכן עברה המשפחה להתגורר בשכונות של היישוב החדש מחוץ לעיר, וגם שם התגלגלו בכמה דירות ומשם לתל אביב בנחלת בנימין ולאחר מכן במוהליבר, אחרי החתונה הוא קיבל דירה ברח' בהרן בירושלים וכעבור זמן מה מסר אותה לצורך הקמת בית מדרש של חסידי לעלוב שעומד על תלו עד עצם היום הזה באותה הדירה, הוא עצמו נדד אז לרחוב אדמון, התגורר תקופה בשכונת עם מרן הרב אלישיב זצוק"ל, לאחר מכן נסע לאנטוורפן וגר שם בערך שנה, משם חזר לירושלים.

"כעבור זמן קצר היגר לפלורידה שבארה"ב שם היה סמוך במשך מספר שבועות על שולחנו של הרה"ק בעל ה'דברי יואל' מסאטמר זיע"א שהיה יוצא לטייל אתו ושוחח אתו רבות, משם הוא עבר לקורנהייט בניו יורק, משם עבר לבורו פארק בה התגלגל בין כמה דירות עד שקבע את מושבו בשדרה ה-43 למשך כמה שנים ולאחר מספר שנים שב לירושלים התגורר בסנהדריה, כמדומני שמשם עבר לצפניה הקטנה וחזר לארה"ב לעוד תקופה קצרה עד לפטירת אביו, אז עלה על כס האדמו"רות ונשאר בארץ.

"הרשימה הזאת, היא רשימה חלקית בלבד", אומר הרב זלמנוביץ, "הוא ממש חי כל ימיו במצב של ארעי, קצת פה וקצת שם, בשום מקום הוא לא היה קבוע לאורך שנים עד שהוכתר כאדמו"ר וגם אז הוא התגורר בשנים הראשונות בשכירות ולקח זמן עד שנכנס לדירה שלו, שאותה היה עוזב בכל הזדמנות כדי לשהות בצפת שם התגורר בדירה קטנה וישנה בבניין דירות רב קומות של 'עמיגור', יחד עם שכנים מכל הסוגים והמינים, הוא התפלל בבתי כנסת שכונתיים עם בעלי בתים מעולי רומניה, עם ציבור ספרדי של בעלי תשובה במוסדות 'יתד התשובה', בשבתות היה הולך לבית המדרש של האדמו"ר מנדבורנא-צפת זצ"ל שהיה מחותנו, ועוד.

"לא זו בלבד, אלא שהוא גם היה נוסע לציוני הצדיקים בכל הזדמנות. הוא נסע לשכם ולקבר רחל, גם בתקופות מתוחות מאוד, פעם לקחו אותו בתוך ג'פ צבאי, ופעם נסע בירידה מציון הרשב"י במירון כשהוא יושב בחלקו האחורי של 'רכב גולף', הוא לא בחל בשום כלי תחבורה ובלבד שיוביל אותו ליעד של תפילה על קברי הצדיקים. שמעתי מפיו

שבתקופה בה התגורר בירושלים הוא היה נוסע לקבר רחל באוטובוס של ערבים, הוא היה עולה על האוטובוס לבית לחם, היהודי היחיד באוטובוס, ירד בכניסה ליישוב והולך להתפלל בקבר רחל. "אגב, היה שגור על לשונו לספר שהוא ראה את הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל בקבר רחל, ושמע אותו מתפלל שם בדמעות שלישי ואומר לרחל אמנו: "מאמע, הקב"ה אמר לך מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, אבל אני, בנך חיים אומר לך, וויין מאמע וויין, תבכי אמא, תבכי...". "ואם דיברנו על נסיעה באוטובוס אספר רק שגם הנסיעה באוטובוס לא היתה זרה עבורו, והוא לא נמנע ממנה גם בימי אדמו"רותו, הן לקבר רחל נסע לא פעם באוטובוס ממוגן כשלא התירו כניסה של כלי רכב

המשך מעמוד 19 | הג"ר אפרים סגל שליט"א

מאוד מחייב ומלחין, אני חייב להשקיע עוד יותר בשיעורים שיהיו יותר מדויקים, באופן של תורת אמת, כי אם חלילה וחס תיפול טעות בדברי, זאת טעות שילמדו אותה בכל שעות היממה הרבה מאוד פעמים... "רק לאחרונה, בחול המועד סוכות האחרון, אני קם בבוקר ורואה בטלפון שלי שיחה שלא נענתה מאחד השומעים שלפעמים מתקשר אלי לברר שאלות שצצו לו בלימוד, והשעה היא רבע לשתיים בלילה! "קצת התפלאתי על השעה, אבל לימדתי עליו זכות שהוא כנראה לא שם לב מה השעה והיה שקוע בלימוד בשעה שהתקשה בשאלה והחליט להתקשר אלי... "אחרי כמה שעות הוא פנה אלי בהתנצלות שבשעה זו הוא פתאום נזכר שעדיין לא למד את הדף, ורצה ללמוד את הדף היומי, ובטעות חייג אלי במקום למערכת השיעורים, כי המספרים קרובים זה לזה

המשך מעמוד 28 | הרב בנימין בירנצוויג

בדרך ארוכה, היטלר [ימ"ש] מבקש שיתנו לו רק את דאנציג ובכך הוא ימנע ממלחמה, בפרלמנט סוערות הרוחות לכאן ולכאן האם לתת או לא. המשיך הנשיא ואמר, אם הייתי בטוח שמספיק לו דאנציג הייתי נותן לו, יש לנו כתחליף עיר נמל אחרת, אבל אבל היטלר לא רוצה את דאנציג הוא מעוניין בוורשה, רק שרוצה בדאנציג כתחילת דרך קלה ללא מאמץ, אם כן בסופו של דבר הרי נילחם על וורשה, אז כדאי להתחיל כבר עכשיו, לשם מה נעניק לו את דאנציג בחינם, נילחם על דאנציג וכך לפחות יהיה קל בהמשך הדרך, אני מודיע בזאת, סיים הנשיא, על סירוב מוחלט להצעת גרמניה ופתיחת חזית המלחמה!! בהכרזה זו החלה המלחמה, בעלי המאפיה שהיו בנאום לא שבו לעבודה, הפאניקה החלה, והכל החלו לחשוב על חייהם, לא הייתה מאפיה יהודית פתוחה, בלית ברירה שבת לשיבה בחוסר כל, כאשר עמדתי בפתיח הישיבה שאלו אותי איפה הלחם שציפינו לו? אמרתי להם, כי אין לחם כי הייתה 'שיחה מוסרית' מהפרזיזנט של פולין! הגיבו הבחורים, אוי עוד פעם יענקל"ה והבדיחות שלו?! סיפרתי להם את השתלשלות הדברים וביארתי את כוונתי באמרי

פרטיים והן בהזדמנויות אחרות. "זכורני שפעם אחת הנהיג הרבי בעל ה'ישועות משה' מויזניץ זיע"א אוטובוסים 'מהדרין' בירושלים, וכל מי שנסע היה צריך לשים כמה שקלים בקופה. הרבי ביקר אז בירושלים לצורך כלשהו, וביקש מהנהג שיעצור לו בתחנת אוטובוס. הוא עמד בתחנה והמתין לבואו של אוטובוס מהדרין, עלה על האוטובוס ושילש כסף לקופה, נסע כמה תחנות וירד, כשכל הדרך ממשיך הנהג הרה"ח ר' ישראל וייס לעקוב אחרי האוטובוס ועם רדתו של הרבי מהאוטובוס הוא שב למכונית, כשהנסיעה כולה נועדה רק כדי לחזק את הרבי מויזניץ במערכה על קדושת ישראל".

בזיכרונות שבטלפון שלו... "חוץ מהעובדה שזה פתר לי את החידה למה הוא התקשר בשעה כזאת חריגה, זה גם נתן לי חיזוק עצום. שתיים בלילה! כל העולם ישן והשיעורים של 'דרשו' מתפקדים כאילו היה זה באמצע היום... "תגובה אחרת שמאוד מאוד ריגשה אותי וגרמה לי ממש להרגיש בחוש את גודל החסד שעשה עמי הקב"ה כשזיכה אותי למסור שיעורים באופן זה הגיע מאברך צעיר, שלא עלינו ולא עליכם נפגע בעיניו רח"ל. הוא לא יכול לקרוא למרבה הצער ועל כן הוא מאזין לשיעורים ב'דרשו', וממש נפתחו עיניו כביכול כשגילה את השיעורים הללו, ומאז הוא יושב ולומד דפי גמרא בזה אחר זה בחשק ובשמחה. הוא אמר לי שהשיעורים הללו כל כך ברורים לאוזניו עד שהוא ממש רואה את דברי הגמרא לפניו, כהגדרתו".

'שיחת מוסר מנשיא פולין', שהרי הנשיא אמר דברים עמוקים לעניינינו במלחמת היצר, היצר הרע בא לבחור, ואומר לו בסדר ג' בחצי השעה האחרונה אל תלמד אין לי צורך ביותר רק חצי שעה זו! מי שחכם מבין שהיצר לא רוצה רק סדר שלישי הוא מעוניין שלא תלמד כלל, וזה מה שאמר נשיא פולין לכל אחד יש קו אדום אותו לא יעבור, ואם כן הרי על סדר א' ודאי תיאבק בכל הכוח, לכן למה לך להתחיל את המלחמה באיחור לאחר שהיצר הרע יהיה הר גבוה, תתחיל את המלחמה כבר על חצי שעה בסדר ג'.

יש יהודי שהקו האדום שלו זה שמירת שבת, היצר הרע בא אליו עם בקשה לזלזול במצוות קלות לכאורה, ואומר לו 'נשיא פולין' כביכול, אם תזניח עתה מצוות קלות בסוף תגיע למאבק על שמירת השבת, למה להמתין תיאבק עכשיו על עבירות קטנות כדי לנצח במלחמה לפני שהוא יגבר עליך!! וזו המלחמה האמיתית והקשה בדברים הקטנים במצוות שאדם דש בעקביו בהן מוכרע הקרב בסופו של דבר.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג,
כתבו ל: 7622500@gmail.com

Yossi Aloni/Flash90

**סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה'**

- ◆ מחלוקת פוסקי זמננו בנוגע לאתרוגים שה'פיטם' נושר מהם בשעת גידולם
- ◆ האם 'בלעטלאך' פוסלים את האתרוג?
- ◆ האם ניתן לקיים את המצוה באתרוג מקולף?

מהלכות ה'פיטם' וה'עוקץ' באתרוג

• אתרוג שניטל ממנו ה'פיטם' שבראשו, אך נותר מקצת ממנו בתוך הפרי, נחלקו הפוסקים אם הוא כשר; ואם ניטל כולו ואף נוצר שקע במקום חיבורו, הריהו פסול לכל הדעות.

• נחלקו פוסקי זמננו בנוגע לאתרוגים אשר תכונתם היא שהפיטם מתייבש ונושר מהפרי בעודו מחובר לעץ, כמצוי ברוב האתרוגים הגדלים כיום: יש שמכשירים לכתחילה, ויש שפוסלים; ויש שמכשירים רק אתרוגים שהפיטם נשר מהם לפני שהגיעו לשלב בו הם כשרים לקיום המצוה.

• אתרוג שניטל ממנו כל ה'עוקץ' שבתחתיתו, ונותר שקע במקום חיבורו - פסול.

דיני 'חזזית' ו'שינוי מראה' באתרוג

• אתרוג שנוצרה בו 'חזזית', דהיינו כעין שלפוחית הבולטת על פני האתרוג - אם החזזית נוצרה ב'חוטם' האתרוג, או שהתפשטה על פני רוב שטח האתרוג משני צידיו, הריהו פסול. וכמו כן, אתרוג שנוצרו בו שתים-שלוש חזזיות, אף אם שטחן מהווה מיעוט משטח האתרוג, אך הן מפוזרות על פני רוב שטחו, פסול.

• נחלקו הראשונים בנוגע להגדרת מקום החוטם, ולהלכה, מקום החוטם הוא מנקודת תחילת השיפוע שבאתרוג עד למעלה.

• שינוי בצבע האתרוג, שהתהווה ב'חוטמו' של האתרוג, דהיינו, מתחילת נקודת השיפוע ומעלה; או שהתהווה על פני רוב שטח האתרוג - פוסל את האתרוג. פסול זה, מכונה 'שינוי מראה', והוא פוסל רק בצבעים מסוימים.

• שינוי מראה ב'חוטם' האתרוג, פוסל בכל גודל שהוא.

אולם, כאשר השינוי אינו ניכר מרוב קטנותו, ונדרשת התבוננות כדי לראותו, אינו פוסל.

• הכתמים המכונים 'בלאט פלעק', או 'בלעטלאך' - אינם פוסלים את האתרוג אף כשהם בולטים מעט, וגם כשהם מפוזרים לרוב על פני כולו.

• אתרוג שיש בו 'שינוי מראה' במספר מקומות, כך שהוא נראה כ'מנומר' - אף אם השטח הכולל של כל המקומות בהם התהווה שינוי המראה, מהווה רק מיעוט משטח האתרוג - פסול.

מהלכות האתרוג

• אתרוג שנסדק לכל גובהו, סופו להרקב לחלוטין; והואיל וגורם הריקבון הוודאי כבר קיים בו, הריהו פסול לאלתר, עוד בטרם נרקב. ואתרוג שנסדק לרוב גובהו, אולם משני קצוות הסדק, בראשו ובתחתיתו, נותר האתרוג בשלימותו - נחלקו הפוסקים אם הוא כשר, ובמקרה שהסדק מתחיל בראש האתרוג או בתחתיתו, ונמשך על פני רוב גובה האתרוג - הריהו פסול לכל הדעות.

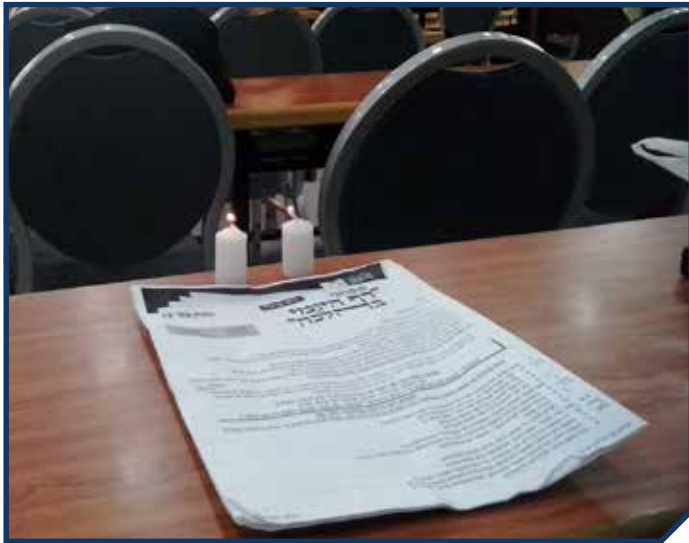
• אתרוג שנקלפה כל קליפתו, פסול. ואם נותר שטח כלשהו בלתי מקולף - כשר; ויש אומרים שצריך ששטח זה יהיה לכל הפחות בגודל של מטבע ה'סלע' שהיתה מצויה בזמן חכמינו ז"ל.

• אתרוג מבושל, פסול. וכן אתרוג 'כבוש', דהיינו שהושרה במים, או בנוזלים אחרים, במשך עשרים וארבע שעות רצופות, פסול; משום שהשרייה זו, נחשבת כעין בישול.

• אתרוג עגול, כצורת כדור - פסול. ואם יש בו פיטם כדרך שאר האתרוגים, נחלקו הפוסקים אם הוא כשר. ואם בולט ממנו 'חוטם' כלשהו, אין דינו כאתרוג עגול.

הרב יהושע לייבזון

בדרכו אל המושב ובעודו מחזיק בידו את ה'משנה ברורה'

שני נרות זכרון בסמוך למבחן אותו ערך הבחור החשוב פנחס וייס ז"ל

"וכאן יש את התשובה לתהייה הזאת, שאפשר למצוא במסד הנתונים של 'דרשו'..." הוא מסביר, "אצלנו במסד הנתונים, אפשר לראות שהבחור פנחס וייס ז"ל, נבחן במבחני הדף היומי בהלכה, בערך מאז גיל בר המצווה שלו, כלומר מיום היותו לאיש, מיום עמדו על דעתו.

גם פנחס ז"ל היה עסוק במצווה זאת של לימוד משנה ברורה, חזרה ושינון, לימוד מתמיד ובלתי פוסק.

כנראה שהוא כבר סיים את התיקון שלו בעולם הזה, ובעוד רגליו מוליכות אותו למקום שמשם התבקש לבית עולמו, הוא היה עסוק בשינון וחזרה של הנלמד, ולאחר מכן עיון בשאלות שנשאל ובתשובות שהשיב, וכל כולו היה עסוק ותפוס בלימוד ההלכה.

על פטירה כגון זו אפשר אולי להמליץ את מה שנאמר 'תהי אחריתי כמוהו', הלוואי על כל יהודי ויהודי להסתלק מהעולם בהגיע זמנו, בעודו עוסק במצוות, כשראשו שקוע בדברי תורה, וכשבידו הוא מחזיק ספר קודש.

רבבות נבחני 'הדף היומי בהלכה' השתתפו במבחני 'דרשו בכולל' שנערכו בערבו של יום ראשון השבוע במאות מוקדים ברחבי הארץ. אחד מאותם נבחנים היה הבחור הצדיק פנחס וייס ז"ל. הוא ישב והשיב על השאלות בכובד ראש, סיים את המבחן ושב לשיבה בה למד, ישיבת 'נר זרח' שבמושב עוצם.

בעת שחצה את הכביש ברדתו מהאוטובוס, בדרכו אל המושב ובעודו מחזיק בידו את ה'משנה ברורה' שכה אהב לעסוק בה, נפגע פנחס ז"ל מרכב חולף, והשיב את נשמתו הטהורה ליוצרה.

אכן, מדובר בטרגדיה כואבת במיוחד. בחור צעיר שנלקח מעמנו בדמי ימיו, בשיא פריחתו, בעודו עושה את דרכו לבית תלמודו וחישוב להשיב רגליו לבית המדרש. אהה, כמה כאב חש כל יהודי כששמען של טרגדיות כאלו מגיע לאוזניו.

אבל הפעם יש כאן גם שאלה שעולה בלבם של רבים. הרי חז"ל הקדושים העידו כי שלוחי מצווה אינם ניזוקים, והבחור הצדיק הזה הרי כל הליכתו היתה לשם מצווה, הוא חזר ממבחן על המשנה ברורה שלמד בזמנו הפנוי, הישר לשיבה בה התכוון לשקוד על תלמודו כאשר הורגל מימים ימימה.

ומה יהא על דברי חז"ל? כיצד נסביר את העובדה ששליח מצווה היה וניזוק בעודו בדרך הליכה לקיום מצווה ובחזרתו ממצווה אחרת?

את השאלה הזאת שאל אותי השבוע אחד מרבני 'דרשו', ותשובתה בצידה: אומרים בשם הצדיקים, שלפעמים כשאדם עסוק במצוות ורגיל במצוות, הקדוש ברוך הוא מזכה אותו להסתלק מהעולם הזה בעודו מקיים מצווה. צדיקים רבים נפטרו לאחר שברכו 'שהכל' ועוד כהנה וכהנה.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

